

SZAKDOLGOZAT

**Csernák Réka
2022**

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI GAZDÁLKODÁS ALAPKÉPZÉSI SZAK
NEMZETKÖZI ÜZLETFEJLESZTÉS SPECIALIZÁCIÓ

A REGIONÁLIS TÁMOGATÁSOK FELHASZNÁLÁSA
NÉMETORSZÁGBAN A 2014 ÉS 2020 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA
VONATKOZÓAN

Konzulens:

DR. FERKELT BALÁZS

Készítette:

CSERNÁK RÉKA

Budapest, 2022

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	5
1. NÉMETORSZÁG EGYENLŐTLENSÉGEI.....	7
1.1. Történelmi áttekintés.....	7
1.1.1. Virágzó Nyugat.....	8
1.1.2. Hanyatló Kelet.....	9
1.1.3. Berlin helyzete.....	11
1.1.4. Egyenlőtlenségek kialakulása	12
1.1.5. Területi megosztottság.....	13
1.2. Egyenlőtlenségek napjainkban	14
2. RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ TÁMOGATÁSOK	21
2.1. Szövetségi támogatások	21
2.2. EU regionális politikája.....	22
2.3. Strukturális és beruházási alapok.....	23
2.3.1. ERFA felhasználása.....	27
3. REGIONÁLIS PROJEKTEK.....	28
3.1. Beruházások célja és megoszlása.....	28
3.2. Ipar 4.0 projekt.....	33
3.2.1. Brandenburg ipara	33
3.2.2. Projekt részletei	36
3.2.3. További ERFA felhasználása a régióban.....	39

3.3. Eredmények	40
ÖSSZEGZÉS, KÖTVETKEZTETÉSEK.....	43
MELLÉKLET	46
IRODALOMJEGYZÉK	51

BEVEZETÉS

Az Európai Unió (későbbiekben EU) támogatások egy széles kört lefedő témakör és emiatt több szemszögből is megközelíthető. Az egyik ilyen megközelítés az EU regionális politikája, ami segíti a fejlett és a fejlődő országokat egyaránt a gazdasági fejlődés céljából.

A támogatott országoknál Németországra esett a választás, ugyanis Európa egyik legdinamikusabban fejlődő országa. Kevesebb, mint három évtized kellett ahhoz, hogy a kettészakított német állam rendelkezzen Európa legnagyobb és legjelentősebb gazdaságával. Ha az EU-n belül szemléljük az országot, területileg a 7. legnagyobb, a maga több mint 357 000 km² -ével és népesség szempontjából a leglakottabb a több mint 83 millió főjével.¹

2022-ben Németország a világgazdaságban az Amerikai Egyesült Államok, Kína és Japán után következik a rangsorban gazdaságilag. A nominális GDP-je alapján a világ 4. míg vásárlóerő-paritás szerint az 5. legnagyobb gazdaság, a maga GDP 42 526 EUR-jával. Az ország számos ipari és technológiai szektor globális vezetője és jelentős a gazdasága az exportban és az importban is egyaránt. Ha az exportot vesszük figyelembe a legnagyobb részét a gépek, járművek, vegyi anyagok és háztartási berendezések teszik ki. A fő export területei az USA, Kína és Franciaország.²

Az import szempontjából legnagyobb részt a csomagolt gyógyszerek, alkatrészek és tartozékok teszik ki, ami főként Kínából, Hollandiából és Lengyelországból származnak.

Mindezek ellenére Németországnak nem mindig volt ilyen kiemelkedő a teljesítménye. Az ország az 1990-es évektől kezdve az újraegyesítést követően több gazdasági és társadalmi problémába is beleütközött. Németországban a területi megosztottság a jellemző a történelmükből fakadóan. Létrejöttek az új szövetségi tagállamok a keleti oldalon és megmaradtak a meglévő tagállamok a nyugati oldalon, emellett Berlin városa se volt egységes. Jellemzően két különböző gazdasági és társadalmi ideológia uralta a két területet. A nyugati oldalon a szocializmus még a keleti oldalon a Szovjetunió felől a kommunizmus volt a jellemző, emiatt gyorsan kialakultak már a politika miatt különbségek a térségek között. További különbséget okozott még a munkanélküliség mértéke, a demográfiai megosztottság és a migráció hatása.

---

¹ Eurostat (2020): EU population in 2020: almost 448 million (2022.12.06. 17:43)

²[https://oec.world/en/profile/country/deu#:~:text=Imports%20The%20top%20imports%20of,%2C%20Poland%20\(%2473.1B\)%2C](https://oec.world/en/profile/country/deu#:~:text=Imports%20The%20top%20imports%20of,%2C%20Poland%20(%2473.1B)%2C) (2022.12.06. 18:11)

A törekvések az egységes Németországért elsősorban a különbségek mértékének a csökkentésére irányul. Ezeket a törekvéseket az ország nem tudja egyedül finanszírozni, így az EU által kapott Európai Strukturális és Beruházási Alapokat erre a célra használja fel. A kapott támogatások felhasználását különböző projekteken keresztül valósítják meg, és tematikus célkitűzéseket foglalnak magukba, amik regionálisan elősegíti a régiókat a fejlődésben, ezeket részletezem és elemzem. A projektek közül egy keleti régióban lévő konkrét projektet is bemutatok és annak a hatását a térségre.

A kapott támogatásokról a régiók saját maguk döntenek, de kapott támogatások legtöbbször nem fedik le teljesen az adott projekt tervezett összegét, csak egy részét, így a többi fennmaradó önrészt az önkormányzatoknak kell finanszírozniuk.

A kutatásomban keresem a választ arra, hogy milyen eredményeket ért el a 2014 és 2020-as időszak alatt a regionális támogatások felhasználásával.

Milyen regionális problémákba ütközött azáltal, hogy nem egységesek területileg a régiók, illetve miként válhatna egységesebb országgá a támogatások által?

1. NÉMETORSZÁG EGYENLŐTLENSÉGEI

1.1. Történelmi áttekintés

A második világháború után, 1945-ben tárgyalások kezdődtek el egész Európa szerte. Még ugyan ebben az évben 1945 januárjában, a Jaltai Konferencián megszületett a döntés, ami szerint az országot és fővárost Berlint is négyhatalmi megszállás³ alá kell vonni, amit a nyertes nagyhatalmak osztanak fel maguk között.⁴ Németország elvesztette ekkor a teljes szuverenitását és a terület nyugati oldala francia, angol és amerikai fennhatóság alá tartozott, a keleti oldala a szovjet unióhoz.

1.ábra

Megszállási övezetek Németországban (1945)

*Forrás: Allied Occupation of Germany
(2013), saját szerk.*

Ahogy az 1. ábrán is látható, csupán a nyugati oldal egyik megszállás alatt lévő pillére akkora, mint maga a keleten megszállt oldal.

³ Kengyel Ákos Az Európai Unió közös politikái (2016)

⁴ Maróti Dávid: Németország újjáépítése a II. világháború után (2017)

1.1.1. Virágzó Nyugat

Már a második világháború előtt is Európa egyik fontos térségévé vált a szén és a vas lelőhelyei miatt. A Ruhr-vidéknek köszönhetően virágzott az ipar, de a háború után ez is hanyatlásnak indult, mint minden más. A megoldást a háború utáni fellendüléshez a térségben a három nagyhatalom összefogása jelentette.

1947-ben elkezdődött a hidegháború időszaka és látták, hogy a szovjet unióval szemben hatékonyabbak tudnak lenni, ha a nagyhatalmak összefognak. Az eredményeként 1949. május 8-án elfogadták a Németországi Szövetségi Köztársaság (későbbiekben NSZK) alkotmányát, így a három térség egyesülni tudott.⁵ Emellett elkezdődtek a választások, ahol megválasztották 1949. szeptember 15-én kancellárnak Konrad Adenauer-t, aki létrehozta Németországi Kereszténydemokrata Szövetség pártot.⁶ Irányítása alatt bevezették a német márkát, mint fizetőeszközt, ami annyira stabil valuta volt, hogy nem is váltották le az euro bevezetéséig.

Fontos tényező volt a gazdaság fejlődésében a nyugat Európába érkező menekültek, akik nagy létszámú olcsó munkaerőt jelentettek az országnak, így kevés ráfordítással tudtak integrálódni a gazdasági folyamatokba. Ők a környező országokból kerültek ki, ilyen ország volt például Magyarország, Románia vagy Lengyelország is. Az NSZK fellendülésben további segítséget nyújtott a Marshall-terv által kapott 1400 millió dolláros segély, amiből tovább tudták finanszírozni a kiadásait.

A gazdasági fejlődés már az 50-es években elkezdődik és kezd az európai közösség tagjává válni. 1955 május 6-án csatlakozott a NATO-hoz, ami kulcsfontosságú volt gazdasági és politikai szempontból is. Nem szabad elfelejteni a másik fontos tényezőt sem, ami hidegháborús időszakot foglalja magába. 1961 szeptember 27-én OECD tag lett⁷ és 1973 szeptember 18-ától az ENSZ tagjává is vált.⁸

Úgy néz ki a háború utáni időszakban elkezdődik az ország helyreállítása és emiatt a GDP szárnyalni kezd, társadalmilag és gazdaságilag is rendeződik.

---

⁵ Osztovics András: EU-jog (2012)

⁶ <https://www.bundeskanzler.de/bk-en/chancellery/federal-chancellors-since-1949/konrad-adenauer> (2022.10.03. 12:09)

⁷ <https://www.oecd.org/germany/germany-and-oecd.htm> (2022.12.01 14:32)

⁸ https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm#:~:text=Germany%20became%20a%20NATO%20member%20on%206%20May%201955. (2022.12.02. 11:10)

Mindezek ellenére 1949 és 1963 között amikor a kancellár Konrad Adenauer, nem volt egyszerű dolga az irányítással kapcsolatban, mivel a három ország felől érkező adminisztratív és igazgatási feladatait kellett ellátnia, ami nem volt egyszerű a számára. Ennek hatására a gazdasági miniszter jelentette a fellendülést a szétesés határáról helyette. Ez Ludwig Erhard személyében történt meg, akit később megválasztanak kancellárnak 1963 és 1966 között. Irányítása alatt született meg a német gazdaság egyik legfontosabb eseménye, ami csak Wirtschaftswunder-nek, vagyis magyarul a német gazdasági csodának hívnak. Összesen három évre volt szüksége, hogy újjáélessze a gazdaságot a széthullástól. Az eredményei közé tartozik a virágzó export és import kereskedelem, és a termelés újraindítása.

Utána következett 1974 és 1982 között Helmut Schmidt kancellár, aki alatt megindult a gazdasági fejlődés. Szembe kell néznie egy súlyosabb olajválsággal, ami az izraeliek és az arabok konfliktusa miatt alakult ki.⁹ A konfliktus eredménye jelentős munkanélküliség, nagy infláció és a GDP csökkenése volt, ezekkel a problémákkal kellett szembenéznie és megoldania mihamarabb.¹⁰

A rövid recesszió után ismét komoly gazdasági növekedés indult meg, ami jóval felülmúlta keleti testvére teljesítményét és újból egy virágzó gazdaság vette kezdetét, ami a mai napig fennáll és napról napra fejlődni látszik

Összeségében elmondható, hogy az ország virágzó teljesítményének az eredménye elsősorban a megfelelő vezetésen múlt. Hiába hatottak különböző külső negatív hatások, mint például más országokban lévő háborúk, konfliktusok a hatását országok belül kell megoldani, mint gazdaságilag, mint politikailag a lehető leggyorsabban, hogy a hanyatlásra ne legyen idő semmiképp.

1.1.2. Hanyatló Kelet

Itt is, csak úgy, mint a nyugati oldalon, a leginkább befolyásoló tényező a hidegháború által létrejött „versengés” volt. Ahogy létrejött az NSZK öt hónappal később, a szovjet oldalon válaszul 1949. október 8-án létrejött a Német Demokratikus Köztársaság (későbbiekben NDK).

---

⁹ Farkas Beáta: Piacgazdaságok az Európai Unióban (2017)

¹⁰ <https://www.britannica.com/place/Germany/Modern-economic-history-from-partition-to-reunification#ref296848> (2022.12.04. 18:46)

A választások során 1946 és 1950 között az elnök Wilhelm Pieck lett és a miniszterelnök Otto Grotewohl.¹¹ Ebben az időszakban politikailag Németország Szocialista Egységpártja a vezető pártjuk.

1945 év végén Sztálin irányítása alatt a második világháború után a német keleti térséget eredetileg csak ütközőzónának használta volna, így gyorsan kiderül, hogy elsősorban katonai célra szánta a térséget. Később emiatt a gondolkodás miatt, a szovjet mintát nem tudták „átültetni” a gazdaságba, aminek az eredménye az erőltetett termelési mechanizmus és rossz gazdaságpolitika lett. A gazdasági helyzet végül tönkretette a saját valutájukat a kelet-német márka erejét, ezért a lakosság egyre inkább a nyugat-német márkát igyekezett beszerezni és azzal kereskedni. A helyzet csak egyre fokozódott, idővel a kelet-német gazdaság erősen függeni kezdett a külföldi, többek között nyugat-német kölcsönöktől, mert a tőkeerőt csak az ottani fizetőeszköz jelentette.¹²

A szovjet cél az volt eredetileg, hogy az ország teljes területére kiterjesztik a kommunizmus. A probléma ezzel az volt, hogy ekkora már az emberek tudták, hogy a nyugati oldal gazdaságilag jobb helyzetben van, így nem meglepő módon nem kellett sok idő, amíg az emberek átszerveződnek a nyugati oldalra.

A hidegháborús hatás, a rossz körülmények, a diktatúra és a kommunizmus hatás miatt az emberek tömegével menekültek a nyugati területek felé, ami azt eredményezte, hogy keleti térségben nagy hiány lett a szakmunkásokból, mezőgazdasági dolgozókból, értelmiségiekből, és egyéb szakemberekből. Ez még inkább fokozta a meglévő kritikus gazdasági helyzetet. Ilyen mértékű munkaerő kiáramlás mellett az amúgy is gyengélkedő NDK a teljes gazdasági és politikai összeomlás fenyegette.

A menekülés legegyszerűbb útvonalát a kettészakadt Berlin jelentette, de egy idő után már nem volt ilyen egyszerű a helyzet. Fokozva a társadalmi feszültséget a Szovjetunió és az NDK előállt egy tervvel, aminek az eredménye, hogy felépítették a berlini falat annak érdekében, hogy távoltartság az embereket és maradjanak a keleti régiókban. A berlini fal egyébként a mai napig egy ikonikus szimbóluma a kommunizmusnak. A legelején még a fal sem tántorította el az embereket, hogy elmeneküljenek a jobb életminőség megteremtése érdekében, de nem kellett sok idő ahhoz, hogy ezt erőszakosan vigyék véghez a keleti oldal részéről. A menekülő emberek vagy nagyon nehezen vagy egyáltalán nem tudtak rajta átjutni, köszönhetően a rendfenntartóknak, akik folyamatosan megfigyelés alatt tartották a falat és akár tüzet is nyitottak, ha valakit menekülésen kaptak.

---

¹¹ Salamon Konrád Világtörténet (2016)

¹² Tóth József: Világföldrajz (2016)

1953-ban Sztálin halála után a kommunizmusnak a gyengülése látszott és ezzel egy időben zavargásokat és lázadásokat indított el a keleti oldalon belül. Az NDK-nak nem a gazdaság okozta a legnagyobb problémát, hanem elsősorban a társadalmi feszültség, a nyugatra menekülők hátráltatása és a békés eszközök hiánya. 1989-ben Erich Honeckert akkori elnököt a lázadók leváltották, de ez még mindig nem volt elegendő ahhoz, hogy a társadalmi feszültség megoldódjon. Az elnök leváltása mellett a tüntetők a falhoz tömörültek és elkezdték lebontani azt, ezzel demonstrálva a nyugathoz való hozzátartozásukat.

Én úgy gondolom, ha a vezetők sokkal jobban nézték volna a gazdasági érdekeket, mint a politikai érdekeket, az emberek nem akarnak nyugatra elvándorolni. Ha már abban az időben kooperált volna az NDK és az NSZK sokkal egységesebb lenne az ország társadalmi és gazdasági berendezkedése. A másik problémát az ideológia átültetése okozta, ameddig maga a Szovjetunió is egy hatalmas területet foglal magába és az ott élő emberek a saját kommunista ideológiájukat követik, addig egy kisebb más politikai berendezkedésű újonnan felosztott országrészbe nehezebben megvalósítható. Gazdaságilag, mivel a Szovjetunióban sem működött szerkezetileg a tervgazdálkodásos rendszer, így főleg nem tudott működni az NDK-ban sem, főleg, ha azt erőltetik és nem a terület saját adottságait használják ki.

1.1.3. Berlin helyzete

A nagyhatalmak Berlint is felosztották maguk között, így a 3 millió lakos két ideológia és két különböző gazdaságifejlődés érte. Az NDK és az NSZK között fel lett osztva a víz, a gáz és közlekedés is. Például a közlekedésben a nyugati városban átívelő metró nem állt meg az érintett keleti területen lévő megállóknál.

A nyugaton lévő márka szárnyalása nem tett jót a keleten lévő márkának, ezért a szovjetek 1948-ban a berlini blokáddal próbálták visszatartani a valutát. A kereskedelmet elzárták az utakon és a vizeken. Az egyetlen megoldás nyugaton a légi szállítás volt, így biztosítva a terület számára az élelmiszereket.

1949-ben feloldották a blokkot és elfogadták a nyugati márkát, aminek a következménye, hogy Berlinben két különböző valuta volt, ami problémát okozott a kereskedelemnél és a szolgáltatásoknál és gazdaságilag a könyvelésnél.¹³

Nyugat Berlin erősen függött a keleti közművektől, 1950-ben a keleten 2x annyi energiát termeltek, mint nyugaton, sokkal kevesebb emberre. Bár a blokkot feloldották, de az összes

---

¹³ Németh István: A német kérdés (1993)

elektromos összekötő vezetéket, telefonvonalat, tömegközlekedési vonalat és vízvezetéket lekapcsoltak a nyugat irányába. Nyugaton a villamosenergia hiányában nem tudták a szennyvizet kiszivattyúzni így a helyi vizekbe és a tavakba került bele, de egy idő után már az utcákat is ellepte a szennyvíz.¹⁴

1955-re elkezdett nyugat Berlin önállóbbá válni, válaszul elzárta a gázt keleti irányba és mivel a szennyvizet csak nagyon drágán tudta szétválasztani újrahasznosították trágyázásra. A 2. világháború után nagyobb problémát okoz Berlin felosztása, mint az egész ország felosztása. Az lakosoknak jobb egy egységes közösségen belül élniük, ahol nem kell választaniuk, hogy a nyugati vagy a keleti ideológiák részesüljenek előnyben.

1.1.4. Egyenlőtlenségek kialakulása

A hidegháború miatt az NSZK és az NDK elutasító volt egymással, de diplomácia és kereskedelmi szempontból viszont normalizálni kellett a helyzetet.

Az 1980-as évek végére egy enyhülés látszódik a két fél között. A keleti oldalon Grobacsov irányítása alatt nyitottabb lesz és enyhülni kezd a feszültség a nyugattal szemben. A nyugati oldalon Helmut Kohl kancellár csökkentette az államadósságot és megreformálta az adórendszert.¹⁵ A gazdaság további fejlődése miatt érdeke volt a területek újraegyesítése. A nehézséget tovább fokozta, hogy meg kellett győzni a nagyhatalmakat, hogy nem fog veszélyt jelenteni a többiekre nézve, ha az ország újból egész lesz.

A tárgyalások eredménye, hogy a két állam 1972. december 21-én Kelet-Berlinben aláírta a Grundlagenvertrag, magyarul az Alapszerződést, amelyben elismerték egymás szuverenitását és meghatározták a területeiket.¹⁶

Végül 1990. szeptember 12-én aláírták a nagyhatalmak a Németországra vonatkozó végleges rendezésről szóló szerződés. Cserébe az NSZK felmondott minden területi követelésével, főleg Lengyelország esetében, majd meghúzták a határit és korlátozás alá került a hadsereg mérete.¹⁷ Még ebben az évben október 3-án deklarálták Németország újraegyesítését.

---

¹⁴ Timothy Moss: Remaking Berlin: A History of the City through Infrastructure (2020)

¹⁵ https://www.cvce.eu/obj/chancellor_kohl_s_role_in_reunification-en-db38c781-af0b-4d57-9057-2efe73561c83.html (2022.10.04. 17:11)

¹⁶ <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/55c09dcc-a9f2-45e9-b240-eaef64452cae/b3f1bdcb-928a-497d-96bc-e85a4c77cab8> (2022.10.04. 18:52)

¹⁷ <http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=PDEMTC> (2022.10.09 16:34)

AZ NSZK nyitottan állt az újraegyesítés kérdéséhez, viszont az NDK ezt beolvadásnak fogta fel. A mai napig nincs közös álláspont, hogy az akkori egyesülés összeolvadás vagy újraegyesítés volt.

Véleményem szerint inkább történt egy összeolvadás, mint egy újraegyesítés, mert az újraegyesítés a részemről azt jelentené, hogy még a nagyhatalmi felosztás előtti állapot visszatért és minden ugyan úgy folytatódik tovább, mint előtte. Viszont így az összeolvadással az akkori NSZK és az NDSZ különbségei miatt a területek nem tudnak már egységesek lenni, mint előtte, attól függetlenül, hogy ma már egy egységes Németországról beszélünk.

1.1.5. Területi megosztottság

A négy győztes nagyhatalom megszállási övezetekre osztotta fel a térséget, és 16 tartományt hoztak létre. A nyugaton lévő megszállási övezetben 10 tartományt hoztak létre, melynek akkor a fővárosa Bonn lett. A keleti oldalon lévő övezetben 6 tartományt hoztak létre, aminek Berlin volt a fővárosa. Az NDK a tartományokat 1952-ben megszüntette, de az 1990-es újraegyesítéssel visszaállították azokat¹⁸. Az NDK beleolvadt az NSZK-ba és Berlin is újból egységes lett.

Németország több, egyenrangú, saját törvényhozással rendelkező adminisztratív egységből áll. Az országot 16 szövetségi tartomány alkotja, ebből 13 tartomány, 3 pedig városállam (Hamburg, Bréma és Berlin).

Az akkori NSZK tartományok (nyugati régiók):

Baden-Württemberg, Bajorország, Hessen, Saar-vidék, Rajna-vidék Pfalz, Észak-Rajna-Vesztfália, Alsó-Szászország, Schleswig-Holstein, valamint a 2 városállam: Hamburg, Bréma.

Az akkori NDK tartományok (keleti régiók):

Berlin, Szászország, Szász-Anhalt, Brandenburg, Mecklenburg-Elő-Pomeránia, Tübingia

---

¹⁸ Werner Künzel: Werner Rellecke: Geschichte der deutschen Länder (2005)

1.2. Egyenlőtlenségek napjainkban

A régiók között jellemzőek az eltérések, ami köszönhető a népességszámnak, a gazdasági fejlettségnek és a történelemnek. A területi egyenlőtlenség kimondható annak is, hogy a szomszédjaihoz képest később jött létre egységes államként.

2019. november 9-én volt a Berli fal leomlásának és az ország újraegyesítésének a 30. évfordulója. 1990-hez képest egységesebb az ország és Berlin, de a régi rendszerek még ma is érezhetőek és jelen vannak a két térség között a különbségek. A különbségek elemzéséhez a „Statistik Dossier 30 Jahre Deutsche Einheit” vettem alapul, ami magyarul Statisztikai dosszié, A német egység 30 éve. A kiadvány 2020. szept. 6-án lett publikálva a Szövetségi Statisztikai Hivatal által. A kiadott dossziét elemeztem és az alapján részletezem az alábbiakban különböző szempontok alapján a lehetséges opciókat a mai napig érezhető területi különbségekre.

Gazdaság és munka

A gazdasági fejlődés miatt az ipar keleten állami tulajdonban került a termelőeszközökkel együtt. Ezt fokozta, hogy a berli fal leomlásával privatizáció kezdődött el és a gyárakat meg kellett versenyeztetni a nyugati riválisokkal szemben. A kapitalizáció miatt sok cég becsődölt és néhány keleti régió azóta se tudott kilábalni belőle. Ezt azt eredményezte, hogy az emberek nagyobb mértékben vállaltak munkát a nyugati régiókban a több munkalehetőség miatt. Az egykori NDK területen élők átlagosan kevesebbet keresnek, mint az egykori NSZK területen élő társaik. A teljes kompenzáció, a bruttó bérek és fizetések, valamint a rendelkezésre álló jövedelem már régóta nagyobb problémát jelent keleten, mint a nyugaton.¹⁹

2019-ben a rendelkezésre álló éves jövedelem az ország keleti térségében 16 203 eEUR/fő, addig a nyugatinál szinte a kétszerese 34 987eEUR/fő²⁰, ami 46%-os eltérést jelent. Ha a városokra lebontjuk München állt a lista élén 29 685 EUR/fő átlagos rendelkezésre álló jövedelemmel, majd Stuttgart követi, utána Düsseldorf és Hamburg és végül Berlin, átlagosan 19 719 EUR/fő-vel.

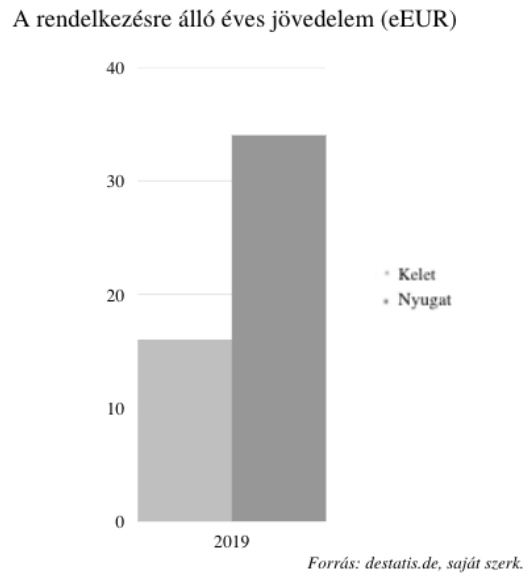
---

¹⁹ WSI-Verteilungsbericht, Trotz Aufschwung: Einkommensungleichheit geht nicht zurück (2015)

²⁰ <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Einkommen-Konsum-Lebensbedingungen/Einkommen-Einnahmen-Ausgaben/Tabellen/liste-gebietsstaende.html#115612> (2022.10.05. 18:43)

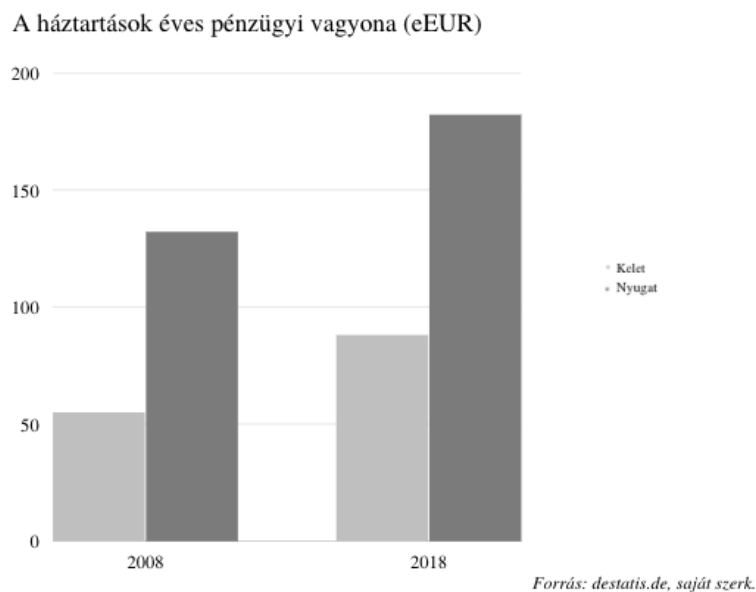
Amennyiben figyelembe vesszük a teljes németországi átlagos éves rendelkezésre álló jövedelemet ami jelen esetben 23 295 EUR/fő, akkor a keleti térség ehhez képest csak 30%-al tér el, ami nem egy drasztikus különbség az átlaghoz képest.

2.ábra

2018-ban magánháztartások éves nettó pénzügyi vagyona keleten 88 000 eEUR/fő, ez az összeg nyugaton a kétszerese 182 000 eEUR/fő²¹, ami 48%-os eltérést jelent. Ez egy jóval magasabb eltérés a két oldal között, de ha az előző éveket vesszük alapul, 2008-hoz képest jelentős növekedésen mentek keresztül.

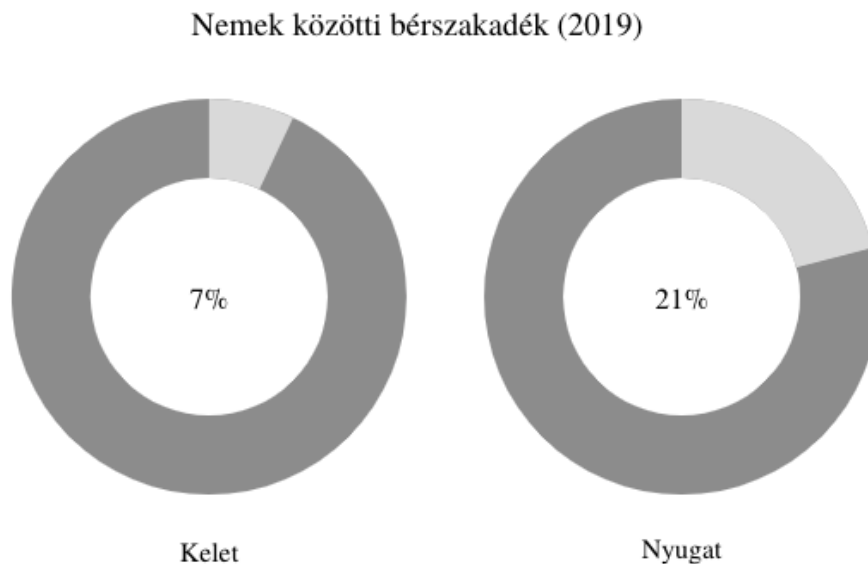
3.ábra

²¹ <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Einkommen-Konsum-Lebensbedingungen/Vermoeigen-Schulden/Tabellen/geld-immob-verm-schulden-ews.html> (2022.10.08. 15:16)

A fejlettebb gazdasággal rendelkező régióknál a több munkahely több munkahelyen belüli problémát is eredményezhet. Az egyik ilyen problémát okozhatja a nemek közötti bérszakadék és azok mértéke. A cél minden munkahelynél az egységes bánásmód és azáltal az egységes bér nemtől függetlenül, ha ezt a célt nem sikerül elérni akkor a különbségnek a mértékét kell csökkenteni

4.ábra

Forrás: destatis.de, saját szerk.

A nemek közötti bérszakadék keleten 7%-ot tesz ki ameddig a nyugati oldalon ez elérheti a 21%-ot is.²² Ennek a magyarázata lehet, hogy nyugathoz képest a keleti oldalon kisebb gazdaságok működnek és emiatt kevésbé tudott kialakulni nemek közötti bérszakadék.

2019-ben a régiók GDP-je (lásd 3. táblázat) alapján nyugaton a legkedvezőbb. Hamburgban a GDP 66 879 EUR/fő, utána követi Bréma 49 215 EUR/fővel, de mellette még ott van Bajorország 48 323 EUR/fővel és Baden-Württemberg 47 290 EUR/fővel.

A térségben a legalacsonyabb GDP-vel rendelkező régió Schleswig-Holstein 33 712 EUR/fővel, ami nem nagy eltérés Hamburg kivételével az előző régiókhoz és az átlaghoz képest, ami a térségben 43 000 EUR/fő.

Keleten Berlin a legkedvezőbb GDP szempontjából 41 967 EUR/fő és a kevésbé kedvező Brandenburg 29 541 EUR/fővel. Az átlagos GDP a térségben 31 000 EUR/fő.

Összességében elmondható, hogy a két térség között 27%-os eltérés figyelhető meg.

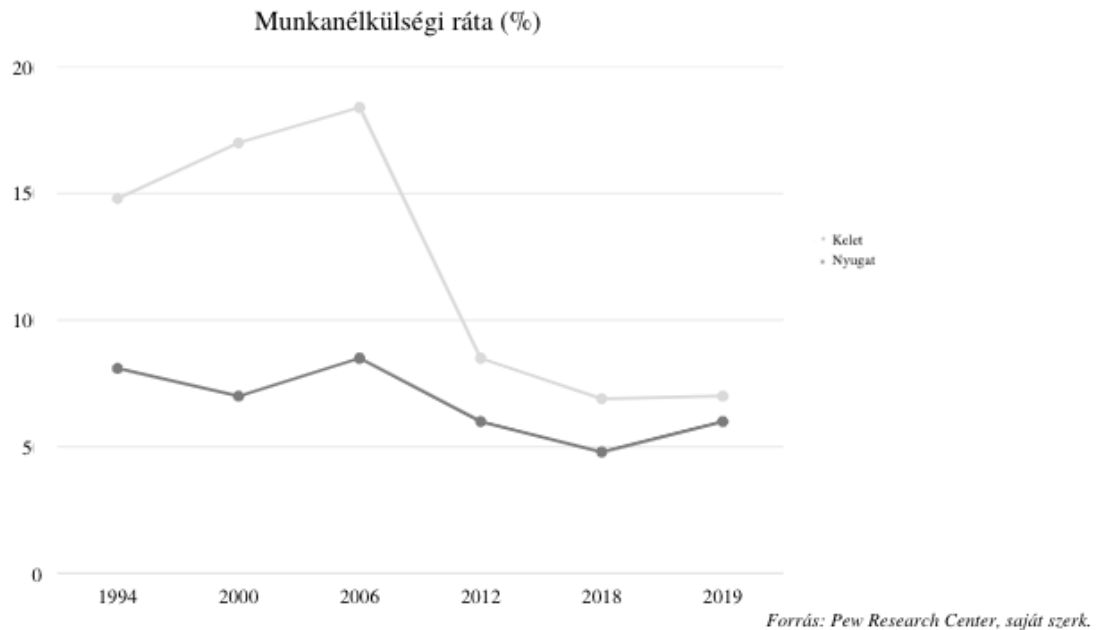
²² https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2020/03/PD20_097_621.html (2022.10.03. 17:21)

Gazdaságilag a keleti oldal kevésbé volt iparosodott, mint a nyugati. Az egyesüléssel csökkent a munkaerő iránti kereslet és az újraiparosítás és a szolgáltatási szektor bővítése túl gyengének bizonyult ahhoz, hogy elegendő munkaerő keresletet generáljon.

Az ipari központok gyakran nyugatra költöztették a keleti székhelyüket a gyenge munkaerő kereslet miatt.²³

5. ábra

Mindkét régió esetében a legmagasabb munkanélküliségi rátája 2016-ban volt megfigyelhető, keleten elérte a 18%-ot és nyugaton a 9%-ot, majd 2012-ben zuhant a mértéke.

2019-ben a munkanélküliségi ráta (lásd 2. táblázat) mindkét térségben elérte a több mint 11%-ot. Keleten Berlinben a ráta 11,3%, nyugaton Brémában 11,7%. Ebben a két régióban jellemző leginkább a munkanélküliség a mutató alapján.

A jobb helyzetben lévő régiók közé tartozik nyugaton Bajorország régió, ott a legalacsonyabb a ráta 3,8%-al.

Nyugaton a ráta átlagosan 6%-os, keleten 7%-os, így elmondható, hogy a munkanélküliség nagyobb részben a keleti régiókban van jelen, mint a nyugatiakban.

²³ John B. Hall and Udo Ludwig: Explaining Persistent Unemployment in Eastern Germany (2007)

A cél a tartós munkanélküliség megszüntetése és a munkanélküliek beintegrálása a gazdaságba. Emellett a tartós munkanélküliség magával hordozza a demográfiai különbséget is.

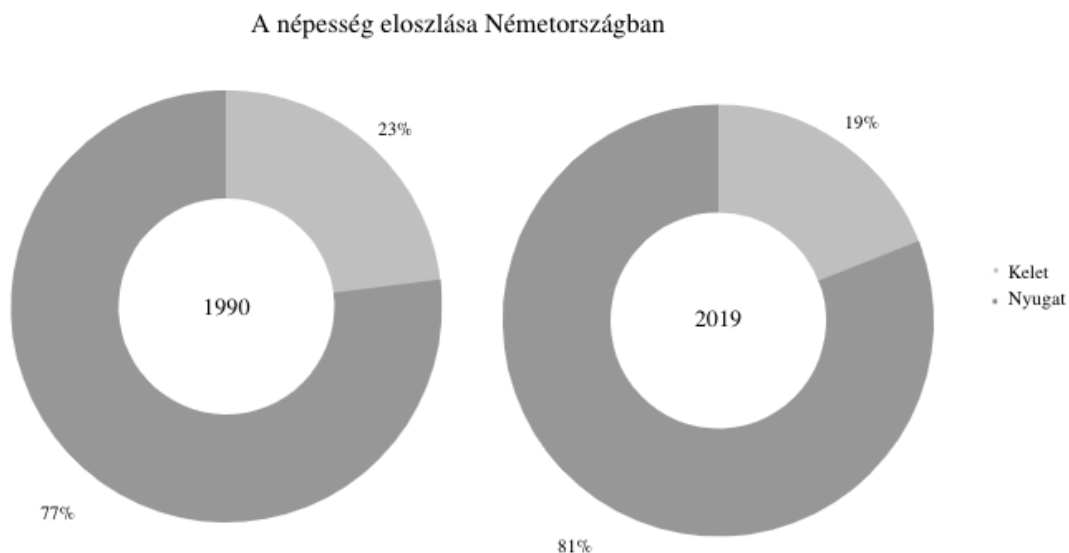
Demográfia

A gazdasági fejlődés attól függ, hogy a demográfia változások milyen hatással vannak az emberekre, miként pozícionálják magukat a tudásalapú vállalatok számára.

Mivel ezek a szektorok a gazdasági városfejlesztés kulcsfontosságú mozzanatjai a nyugati városok jellemzői a dinamizmus és a kedvező demográfiai helyzet. A keleti városokban ehhez képest kedvezőtlenek a feltételek és a gazdasági fejlődés nagyon visszafogott. Emiatt a fiatalok aránya is magasabb nyugaton a több gazdasági lehetőségek és munka miatt.

A lakosság megoszlása alapján a népesség 19%-a a keleti térségben él, addig a 81%-a a nyugati térségben. Ez elsőnek nagy differenciát jelenthet, de figyelembe kell venni, hogy maga a keleti térség mérete kisebb területű. A népsűrűség nyugaton 66 millió fő, még keleten 16 millió fő.²⁴

6.ábra

Forrás: destatis.de, saját szerk.

2019-ben Németország népsűrűsége alapján (lásd 1. táblázat) a legsűrűbben lakott régiók Észak-Rajna Vesztfália, Bajorország és Alsó-Szászország.

²⁴ Destatis: Statistik Dossier 30 Jahre Deutsche Einheit (2020)

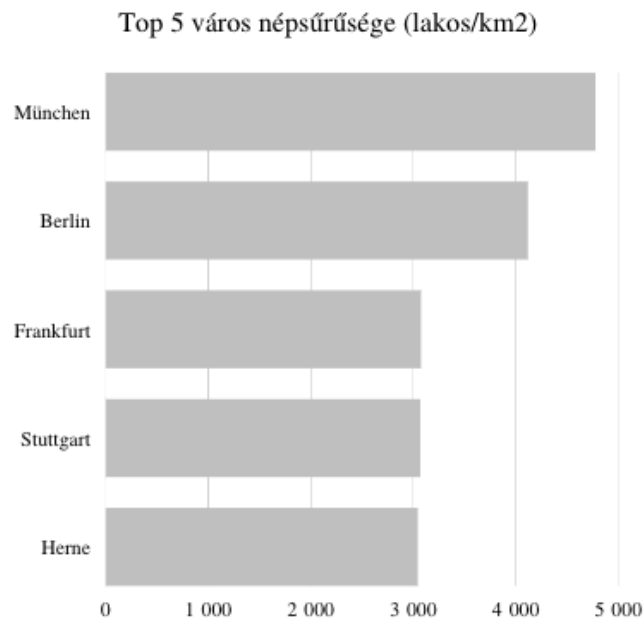
Ezek a régiók a nyugati oldalon találhatóak meg és átlagosan a népsűrűségük 12 000 000 fő. A térségben a kevésbé népes régiók közé tartozik Bréma, Saar-vidék és Hamburg, itt az átlag 800 000 fő.

Ha a keleti térséget vesszük figyelembe a legnépesebb régió Szászország 4 000 000 fővel. A keleti régiók között nincs jelentősen kevesebb népség sűrűséggel rendelkező régió, a legkevesbé lakott térség Macklenburg-Elő-Pomeránia 1 611 160 fővel.

Ezek alapján a nyugati oldalon lévő térségekből kerülnek ki a legsűrűbben, illetve a kevésbé sűrűn lakott régiók, a keleti régióknál nincs nagy eltérés a két véglet között.

A leglakottabb városok közé tartozik München, Berlin, Frankfurt, Stuttgart és Herne. Az alacsonyabban lakott városok Szász anhalt, Schleswing Holstein, Thüringia.²⁵

7.ábra

Forrás: destatis.de, saját szerk.

A sűrűbben lakott városrészek jobban ki vannak téve az életminőséget korlátozó igénybevételeknek, például a megnövekedett forgalom miatti zajszennyezés. A deutschland.de kutatása alapján egy 2018-as kutatás arra mutat rá, miszerint a bajor állam

²⁵ <https://www.destatis.de/DE/Themen/Laender-Regionen/Regionales/Gemeindeverzeichnis/Administrativ/05-staedte.html> (2022.10.01. 17:02)

fővárosa, München Németország legélhetőbb városa. Kedvezőek a lakások bérleti díjat, könnyen lehet munkába állni és sok a zöld környezet.²⁶

Migráció és hatása:

Az országban jelentős a hatása a migrációnak. Az alapvetően fenn álló különbségekhez a migráció is hozzájárult. Egyrészt az EU-ból magasanképzett szakemberek érkeznek, másrészt Szíriából és Törökországból menekültek és vendégmunkások.²⁷

A bevándorlási politikák szorosabb összekapcsolása a helyi önkormányzatokon belüli részlegek közötti együttműködés révén valósulnak meg. A fő intézkedés a politikai részvételi folyamatok létrehozása a migránsok számára (beleértve a nem uniós állampolgárokat), önkormányzati szavazati jog és a civil társadalom nagyobb nyitottsága a migrációval kapcsolatos sokszínűség iránt.

A demográfiai fejlődés és a bevándorlással kapcsolatos tapasztalatok alapján hat várostípust különböztethetünk meg: mágneses, szilárd, ambivalens, felzárkózó, alakító és tapasztalatlan. A „mágnes” típusba tartozik a gyorsan növekvő és gazdaságilag fejlett városok, ahol magas a migrációs háttérűek aránya. Pl.: Frankfurt am Main, ott az állampolgárok 51 százaléka migrációs háttérű.

A "szilárd" típus, jellemzően gazdaságilag fejlett és mérsékeltten növekszik. Pl.: Stuttgart
Az „Ambivalens” típusú városokban lassabban növekszik a gazdaság és a népesség. Pl.: Bréma.

A „felzárkóztató” típus, olyan növekvő város, amely pozitív gazdasági kilátásokkal rendelkezik. Pl.: Drezda

Mivel eddig csak néhány migráns élt ott, ezeknek a városoknak kevés tapasztalatuk van a sokszínűségről.

Az „alakító” típusú városok, ahol magas a migrációs arány, a lakosság száma és gazdasági fejlettsége stabil.

Ezek típusú városok már egyesítik a városfejlesztést és az integrációs politikát. Pl.: Garmersheimet. (a lakosok 54%-a migrációs háttérű)

A "tapasztalatlan" típusba tartozik a közepes méretű városok, ahol alacsony a migránsok aránya, és kevés a tapasztalat a sokszínűségben. Pl.: Neubrandenburg

---

²⁶ <https://www.deutschland.de/de/topic/leben/stadt-und-land-fakten-zu-urbanisierung-und-landflucht> (2022.10.01. 20:34)

²⁷ <https://www.bertelsmann-stiftung.de/?id=10316> (2022.10.04. 16:55)

Itt gazdasági helyzet általában feszült, a népesség fogy, a strukturális és társadalmi infrastruktúra pedig nyomás alatt van.²⁸

2. RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ TÁMOGATÁSOK

2.1. Szövetségi támogatások

2020-ban a szövetségi kormány több mint 1,7 milliárd euróval támogatta Németország a strukturálisan gyenge régióit a teljes német finanszírozási rendszer programjain keresztül.

Az egyes programok beruházásainak céljai: az innováció, a vállalatok digitális fejlődése, a gazdaság nemzetközivé válása, a vállalkozásokhoz kapcsolódó digitális infrastruktúra bővítése, a cégalapítás, a szakképzett munkaerő biztosítása, a vidék és városfejlesztés, valamint a szolgáltatásokhoz való hozzáférést elősegíteni. A programok lefedik a gazdasági erő, a foglalkoztatás, és a jövedelem pozitív fejlődésének alapvető keretfeltételeit és bemutatja a régiók strukturális politikai kihívásait is. Az új szövetségi államok strukturálisan gyenge régióinak sajátos kihívásai országosan az alacsonyabb gazdasági szintben és a demográfiai fejlődésben látszódik.

A teljes német finanszírozási rendszerből elköltött fennmaradó forrásból a strukturálisan nem gyenge régiókban folyó tevékenységeket finanszírozták az országosan kínált programok keretében. A finanszírozási rendszer ugyanakkor biztosítja a programok közötti jobb koordinációt együttműködést, rendszeres jelentést és a hatékonyság ellenőrzését.

A szövetségi kormány támogatja a városokat és településeket városi struktúráik felújításában és fejlesztésében. Az új szövetségi államok a finanszírozási programokat minden strukturálisan gyenge régióra kiterjesztik.

A városfejlesztési finanszírozást 2020-ban szerkezetileg egyszerűsítették, tartalmilag pedig továbbfejlesztették. A támogatási programok az egyenlő életkörülmények megteremtésének legfontosabb eszközei.²⁹

---

²⁸ <https://www.bertelsmann-stiftung.de/?id=10316> 2022.10.03.17:56)

²⁹ Sebastian Döll, Dr. Silvia Stiller: Deutsche Großstädte im Vergleich (2011)

A struktúrák fejlesztésének kiindulópontjait a lakóhelyeken, a közterületeken, az önkormányzatokban, a munkahelyen, és az iskolákban, az állampolgárok részvételével tervezik meg és a további szükséges kerület fejlesztéseket együtt dolgozzák ki.

A cél egy olyan városfejlesztési politika megvalósítása mind a régi, mind az új szövetségi államban, amelyben a polgárokkal közösen projekteket, programokat dolgoznak ki valamennyi érintett részvételének és együttműködésének, valamint a közjó érdekében. Az elmúlt években országosan több mint 200 projekt valósult meg, például az önkormányzatok társadalmi kohéziójának fenntartható erősítését célzó civil társadalmi kezdeményezések előmozdításával.

A támogatás elősegíti a hátrányos helyzetű városrészek és kerületek komplex városi, társadalmi, gazdasági és funkcionális hiányosságainak orvoslását, valamint a környék minden lakója életkörülményeinek és életminőségének javítását és stabilizációját.

A koronavírus időszakában a megszorítások ellenére a szövetségi kormány számos kezdeményezéssel és programmal további fontos lépéseket tett az egyenlő életkörülmények megteremtése felé.

2.2. EU regionális politikája

A regionális politika működéséhez egy partnerségi megállapodás jön létre az Európai Bizottság és a tagállamok között. A szervek benyújtják a programjaikat az Európai Bizottsághoz, és a bizottság által kerül elfogadásra³⁰. Az előírt folyamatoknak meg kell felelni és be kell tartani azokat. Fontos, hogy a folyamat ellenőrizhető és átlátható legyen. A megvalósítását az Európai Bizottság az Audit Hatósággal együttműködve ellenőrzi. A folyamatoknak a tervezet szerint kell haladniuk, amennyiben eltérés van a tervezet és a megvalósítás között az pénzügyi szankciókat vonhat maga után.³¹

A kapott támogatás mértéke mindig függ az ország fejlettségétől. A fejlődő országok nagyobb mértékben még a fejlettebb országok kisebb mértékű támogatást kapnak³². Így az befizetett önrész arányos tud lenni.

A regionális politikának további részét a kohéziós politika képezi.

---

³⁰ Papp Mónika, Várnay Ernő: Az Európai Unió joga (2017)

³¹ Rechnitzer János, Smahó Melinda: Területi politika (2016)

³²Kengyel Ákos : Kohéziós politika és felzárkózás az Európai Unióban (2016)

2.3. Strukturális és beruházási alapok

Az Európai Unió tagállamai a Lisszaboni Szerződéssel kötelezettséget vállaltak a harmonikus fejlődés előmozdítása érdekében. A meghatározott cél az egyes régiókban a fejlettségi szintek közötti különbségek csökkentése.

Jelenleg az EU 27 tagállammal rendelkezik, amiből kiderül, hogy ennek a célnak a megvalósításához és eléréséhez rengeteg pénzre van szükség. Ennek a következményeként létrehozták az Európai Strukturális és Beruházási Alapokat (későbbiekben ESB), ami az EU második legnagyobb költségvetési tételit teszi ki.³³

Az ESB alapok hozzájárulnak a Közösség gazdasági, társadalmi és területi kohéziójának erősítéséhez, valamint elősegítik a növekedést és a foglalkoztatást. A 2014 és 2020 közötti finanszírozási időszakban ezek az alapok 454 milliárd EUR tesznek ki³⁴, ebből az összegből Németország hozzávetőlegesen 30 milliárd EUR kap, ami körülbelül 6%, ami azt jelenti, hogy naponta körülbelül 12 millió EUR pénzügyi támogatás áramlik be az alapokból az országba.

A finanszírozás felhasználása a régiók és városok versenyképességének a javítása, új munkahelyek teremtése, a fenntartható fejlődés támogatása és a polgárok életminőségének javítása.

Ez az ESB alapokból származó pénzügyi támogatást bizonyos tevékenységi területekre vonatkoznak, amelyek az EU és a tagállamok gazdaságpolitikájának közös elemeivel harmonizálnak³⁵. Ez biztosítja, hogy az adott tagállam fejlődése Európa egészének a fejlődését is szolgálja.

Az ESB-alapok elnevezés öt különböző alapot jelent. Mind az öt alapot az ún. közös rendelkezésekről szóló 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szabályozza, továbbá a bizottság meghatározza az előfeltételeket az alapok felhasználására.³⁶

---

³³ Rechnitzer János, Smahó Melinda Területi politika (2016)

³⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/information/publications/legislation/2015/european-structural-and-investment-funds-2014-2020-official-texts-and-commentaries (2022.09.02. 18:27)

³⁵ Kengyel Ákos Európai uniós politikák (2020)

³⁶ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/funding-management-mode/2014-2020-european-structural-and-investment-funds_de (2022.10.05. 21:48)

Kohéziós alap

A Kohéziós Alap (későbbiekben KA) az EU azon pénzügyi eszköze, amelynek célja, hogy a régiók közötti eltérő fejlettségi szint optimalizálásra kerüljön sor. Itt fontos, hogy nem minden régió jogosult a támogatásra, csak a fejlődő országok felzárkóztatására irányul. Azok a szegényebb régiók részesülhetnek a támogatásban, ahol a GNI mértéke nem éri el az uniós átlag 90%-át.

Finanszírozást nyújt a transzeurópai hálózatok infrastruktúra fejlesztésére, támogatja a fenntartható közlekedési projekteket, a megújuló energiaforrások használatát, és az EU környezetvédelmi politikáját.

További célja a klíma változás elleni fellépés és a szén-dioxid kibocsájtás minimalizálása. Az időszakra vonatkozóan az infrastruktúra fejlesztésére 10 milliárd EUR állt rendelkezésre. Ennek az előnyeit kizárólag az EU kevésbé fejlett tagállamai részesülhetnek.

Európai Regionális Fejlesztési Alap

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (későbbiekben ERFA) a fejlődő és strukturális problémákkal küzdő régióknak nyújt támogatást. Elsősorban a vállalkozások versenyképességét, a kis- és középvállalkozásokat és a munkahelyteremtéshez célzó beruházásokat segíti elő, emellett olyan intézkedéseket is finanszíroz, amelyek az energiahatékonyság, a kutatás-technológiai fejlesztés, valamint a környezetvédelem helyzetét is javítja. Mint a kohéziós lapnál itt is kulcs szerepe van a szén-dioxid kibocsájtás minimalizálásának.

A finanszírozási időszakban Németország 11 milliárd EUR kap az ERFA alapokból. Ezen felül az ERFA támogatja az Európai Területi Együttműködés későbbiekben (ETC) intézkedéseit, ami a tagállamok között határregiók együttműködése, így az ETC hozzá tud járulni közvetlenül az európai szomszédos államok közötti kapcsolatok javításához, mert a regionális célkitűzések nem foglalkoznak az országhatárokkal.

Az ERFA-val kapcsolatos döntéseket a német szövetségi kormányon belül a Szövetségi Gazdasági és Energiaügyi Minisztérium (későbbiekben BMWI) hozza meg.

Európai Szociális Alap

Az ESZA az EU egyik legfontosabb eszköze a társadalom előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem terén. A fő célja, hogy támogassa a tartós munkanélkülieket, a migrációs hátréteket, valamint a hátrányos helyzetű fiatalokat és a munkaerőpiacra való

beilleszkedésüket. Támogatja a kis- és középvállalkozásokat is, többek között a versenyképességet és a szakképzett munkaerőt, valamint az új vállalkozások alapítását. Elősegíti a munkahelyek jobb környezetét, szakmai képesítést kínál, és ezáltal támogatja a társadalmi integrációt. Az Alap elve a pénzügyi források emberekbe való fektetése.

Európai Tengerügyi és Halászati Alap

Az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (későbbiekben ETHA) célja, hogy a halászok fenntarthatóbb halászatra térjenek át. Támogatja a part mentén élők életminőségét és a közös halászati politikát. A beruházás kiterjed halállományok helyreállítására, a kisüzemi halászok támogatására, a tengerpartok helyreállítására, az akvakultúra támogatására, és a tengeri ismeretek terjesztésére.

A támogatás a bizottsági elfogadás után a projekt finanszírozásának végrehajtása a nemzeti hatóság döntésén múlik, miután a bizottság elfogadta.

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (későbbiekben EMVA) beruházás célja, hogy a mezőgazdaság versenyképes és innovatív legyen. A szélsőséges éghajlati változások negatív hatásai kiküszöbölhető legyen, és a cél a vidéki területek fejlesztése, ami által újabb munkahelyek létrehozása, a fenntartható mezőgazdaság elérése, stabil élelmiszerlánc kialakítása, az ökoszisztéma javítása, a karbonsemlegesség víziója, a szegénység csökkentése és a gazdaság növelése.

Fontos szereplői a támogatásnak a kisméretű gazdálkodók, fiatal gazdálkodók, hegyvidéken lévő gazdálkodók és a női gazdálkodók.

A végrehajtáshoz a vidékfejlesztési politikáknak összhangban kell lenniük a területre vonatkozó egyéb politikákkal.³⁷

Az EMVA és az ETHA tengeri és vidéki régiókra irányul, a KA, az EMVA és az ETHA együtt alkotja az európai strukturális és beruházási alapot.

Németországban az EMVA-val és az ETHA-val kapcsolatos döntéseket a német szövetségi kormányon belül a Szövetségi Élelmiszerügyi és Mezőgazdasági Minisztérium (BMEL) hozza meg.

---

³⁷ Federal Ministry for Economic Affairs and Energy: The European Structural and Investment Funds in Germany (2017)

Összességében az EU kohéziós és regionális beruházás célja, hogy elősegítse a munkahelyteremtést, javítsa az életminőség színvonalát, és a legfontosabb, hogy növelje a gazdaságot.

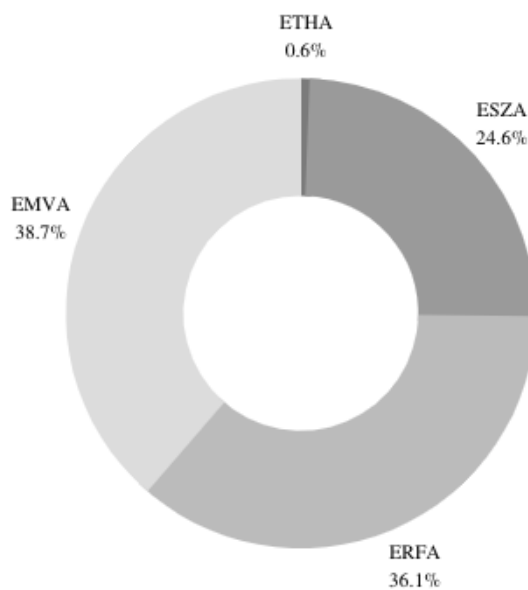
Valamennyi ESB-alapra jellemző, hogy nemzeti szintű társfinanszírozás nélkül nem működik. Azok a tagállamok, akik maguk járulnak hozzá pénzzel, különösen felelősnek érzik magukat az egyes projektekért.

Németországban a nemzeti társfinanszírozás általában azt jelenti, hogy az egyes tartományok saját beruházásokat hajtanak végre az ESA társfinanszírozott projektekben. A társfinanszírozás mértéke az érintett régió gazdaságától és a fejlettségétől függ.

Németországban a 2014 és 2020 között időszakra elfogadott összes költségvetés 52 milliárd EUR, ebből 34 milliárd EUR az EU által elfogadott és támogatásként nyújtott költségvetése.

8.ábra

Németország költségvetésének megoszlása alaponként

Forrás: cohesiondata.ec.europa.eu, saját szerk.

Az alapok közül a legnagyobb költségvetésű az EMVA, ami 13 milliárd EUR. Ezt követi az ERFA 12 milliárd EUR-val, utána az ESZA 8 milliárd EUR-val és végül a legkevesebb költségvetésű alap az ETHA, ami 200 millió EUR.³⁸

³⁸ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/DE/14-20> (2022.09.24 19:41)

2.3.1. ERFA felhasználása

A regionális fejlesztés főként a régiók felelőssége. Németországban a tartományok feladata meghatározni a pénzügyi támogatások felhasználását és kialakítani a finanszírozási programokat.³⁹ Megállapodnak arról, hogy a forrásokat miként használják fel a régiókban a növekedés és a foglalkoztatás szempontjából, továbbá a klímaváltozással járó kihívásokkal szemben.

A cél, hogy csökkenjen a különbség a gyenge régiók között és ezzel a közösségen belül csökkentve legyen a társadalmi egyenlőtlenség is.

A regionális politika ott működik a leghatékonyabban, ahol az emberek pontosan tudják, mire van szükség a fejlődés céljából. A finanszírozási keret kialakítása érdekében először elemzik Németország régióinak a kihívásait és a lehetőségeit. Ennek alapján a régiókkal szorosan együttműködve a stratégia céloknak megfelelően kidolgozzák a szükséges beruházások prioritásait.

A jelenleg pozitív általános gazdasági fejlődés ellenére Németország és a régiói komoly kihívásokkal néznek szembe. Ez különösen az új szövetségi államokat érinti, de a nyugati területek egyes részei számára is nagy jelentőséggel bír. Éppen ezért fontos jövőbeli feladat a strukturálisan gyenge vidéki térségek védelme és továbbfejlesztése. A demográfiai változások miatti kialakult szakképzett munkaerőhiány ellensúlyozása, a szegénység és a tartós munkanélküliség csökkentése.

A különbségek mértékének a csökkentése miatt az ESB alapok is elsősorban a gyengébb régiókba áramlanak.

A régiók mindegy, hogy melyik alapot veszik igénybe, a pénzügyi támogatásban részesülő finanszírozási programok részét képezik az operatív programok és a fejlesztési programok, amelyek német tartományonként eltérőek. Ezeknek a programoknak összhangban kell lenniük a Partnerségi Megállapodással, ami egy olyan dokumentum, ami leírja, hogy Németországban mi az, ami pénzügyi támogatásra jogosult. A Partnerségi Megállapodáson és a programokon keresztül a finanszírozás beépül a tagállamok fejlesztési stratégiájába.

---

³⁹ OECD Regional Outlook, Germany (2019)

Éppen ezért elmondható, hogy mindaz, amiben a tagállamok az EU-n belül megállapodtak a célok és a költségvetés felhasználásával kapcsolatban, az az ország pénzügyi támogatásán keresztül valósul meg.⁴⁰

Az előbb is említett Operatív Program szintén hozzájárul a munkahelyteremtéshez és a társadalmi kohézió erősítéséhez. Ezt a nemzeti programot 16 regionális programmal egészítik ki, amelyek a tartományok sajátos kihívásait kezelik, mint a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem, az oktatás és az egész életen át tartó tanulás, a fenntartható és minőségi foglalkoztatást.

A megoszlása 2014 és 2020 között:

- A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem, ahol 73 000 tartósan munkanélküli, 150 000 migráns és 100 000 hátrányos helyzetű fiatal részesülhet a támogatásban.
- Az oktatásba és az egész életen át tartó tanulásba, így 100 000 fiatal és 71 000 foglalkoztatott részesülhet támogatásban-
- A fenntartható és minőségi foglalkoztatást és a munkaerő mobilitása, ezáltal 260 000 kkv-t, 20 000 (inaktív) nőt és 18 000 migráns részesül a támogatásban⁴¹

3. REGIONÁLIS PROJEKTEK

3.1. Beruházások célja és megoszlása

Az Európai Unió hivatalos oldalán lévő információkat feldolgozva összegyűjtöttem a Németországra vonatkozó összes regionális projektet 2004 és 2020 közötti időszakra vonatkozóan és azokat elemeztem. Az elemzésnél figyelembe vettem a regionális politika célkitűzéseit, továbbá a teljes és az Európai Unió által biztosított beruházások mértékét egymáshoz viszonyítva. Az EU által kapott támogatások az Operatív Programon keresztül valósulnak meg.

---

⁴⁰ Bundesministerium für Wirtschaft und Energie: Europa: Solidarisch. Innovativ. Fokussiert. Europäische Struktur- und Investitionsfonds 2014 – 2020 (2014)

⁴¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/germany/2014de05sfop002 (2022.09.20. 17:52)

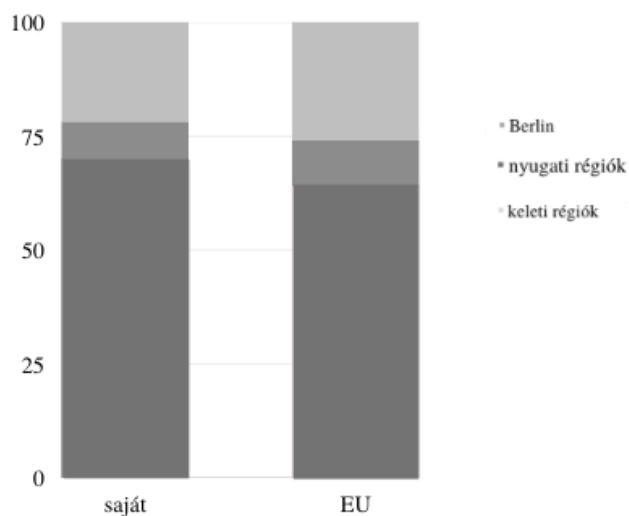
A pontos megoszlása a támogatásoknak régióként és célkitűzésekként a mellékletben található.

A regionális alapnak köszönhetően az Európai Unió 120 Németországot érintő projektet támogatott az időszak alatt. Ebből 70 projekt határokon átnyúló más országokat is érint, ezért közösen osztják fel a támogatás mértékét. Ezek általában olyan projektek, amik az érintett országban egyenlően EU támogatásra szorul. A maradék 50 projekt viszont csak is kizárólag a német régiókra irányul, ezeket a továbbiakban szeretném részletezni. A nyugati régiókban összesen 29, a keleti régiókban 11 és Berlinben 10 projekt valósult meg a 6 év leforgása alatt.

Egész Németországra vonatkozóan a teljes beruházás a 2004 és 2020 közötti időszakra 259 810 263 EUR. Ebből az Európai Unió 104 775 404 EUR összegű támogatást biztosít, ami azt jelenti, hogy a teljes beruházásnak kevesebb, mint a felét finanszírozza.

9.ábra

Beruházások megoszlása területek szerint (%)

Forrás: ec.europa.eu, saját szerk.

A támogatások elsősorban a nyugati térségre koncentrálnak, de ez köszönhető annak is, hogy a keleti térségben kevesebb projekt született, másrészt a nyugati oldal 10, a keleti oldal 5 régióból áll, így a területi különbségek miatt áll fenn az eltérés a támogatás mértékétől.

A kutatás alatt Berlint külön régióként kezeltem.

A regionális politika felosztható tematikus célkitűzésekre. Az alábbiakban én is így tettem, és az öt célkitűzés alapján vizsgáltam a beruházásokat. A kulcsfontosságú befektetési területek közé tartozik a kutatás, fejlesztés, innováció, a digitális gazdaság, a kis- és középvállalkozások, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság, a környezetvédelmi és éghajlati fellépések, a hálózati infrastruktúrák, a munkaerőpiac, a társadalmi befogadás és a humántőke.

Célkitűzés: A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése

Az első célkitűzés. Ezen a területen az EU támogatások összege összesen 61 925 915 EUR, ebből a nyugati régiók kapják a legtöbbet. Összesen 15 projekt valósult meg 40 319 689 EUR-s beruházással. Ehhez képest Berlin kapta a legkevesebb támogatást 7 380 353 EUR-ot, és 6 projekt került finanszírozásra.

10.ábra

Forrás: ec.europa.eu, saját szerk.

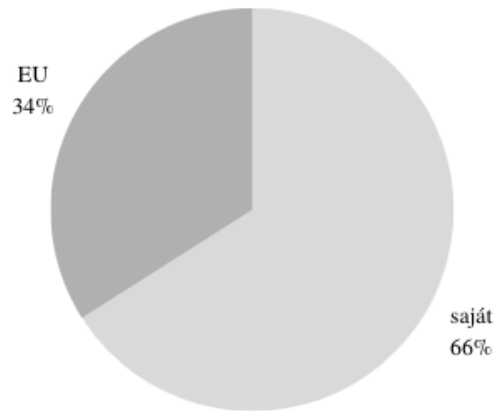
Ebben a célkitűzésben az 50%-át fedte le a kapott támogatások a teljes beruházás összegének. A későbbiekben az adott célkitűzéshez tartozó egyik projekt részletezésre kerül.

Célkitűzés: Alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való elmozdulás

Az EU beruházás összege 30 341 768 EUR, a legkisebb beruházásban Berlin részesült 2 789 557 EUR-val és 1 projekttel. A nyugati régiók összesen 16 395 962 EUR támogatást kaptak 6 projektre.

11.ábra

Beruházás megoszlása alacsony CO2 gazd. területén

Forrás: ec.europa.eu, saját szerk.

Itt már jóval kevesebb, mint 50%-ot támogatott az EU.

Célkitűzés: Környezetvédelem és fenntarthatóság

A teljes EU beruházás 2 961 976 EUR. Berlinben nem jött létre a célkitűzéshez kapcsolódó projekt, így utána a legalacsonyabb beruházás mértéke a keleti régiókban 1 projekttel és 162 500 EUR támogatással valósult meg. Nagyobb mértékű támogatásban a nyugati régiók részesültek 2 projekttel és 2 799 476 EUR támogatással.

A kapott beruházás mértéke a 2 projektet közel lefedi teljesen.

12.ábra

Beruházás megoszlása körny. védelem és fenntarthatóság területén

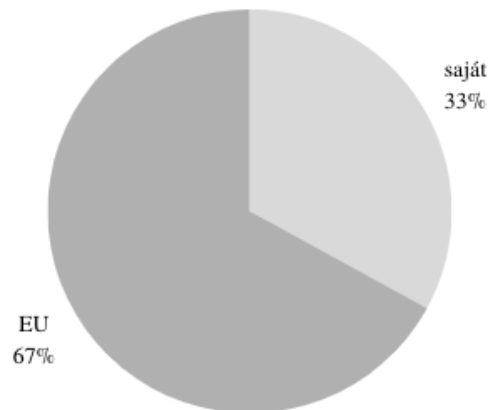
Forrás: ec.europa.eu, saját szerk.

A kapott támogatás eléri lassan a 60%-ot.

Célkitűzés: A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem
 A teljes EU beruházás 1 895 716 EUR. Szinte a teljes beruházást a keleti régiók kapják meg, aminek a mértéke 1 700 000 EUR. A keleti régiók 92 074 EUR, és Berlin 103 642 EUR támogatást kapnak. Mind a három régiónak 1-1 projektje volt az időszak alatt.

13.ábra

Beruházás megoszlása társ. befogadás és a szegénység elleni küzdelem területén

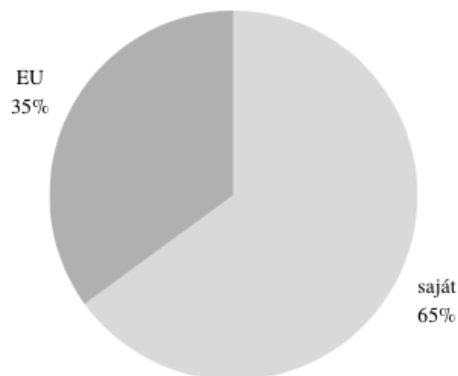
Forrás: ec.europa.eu, saját szerk.

Az előző tematikákhoz képest itt a legnagyobb a kapott támogatás, majdnem 70%.

Célkitűzés: A kis- és középvállalkozások (kkv-k) versenyképességének növelése
 Az EU Támogatások összege összesen 7 650 029 EUR, a legkevesebb támogatásban a keleti régiók részesülnek 9 040 EUR-val és 1 projekttel. A nyugati régiókban 5 projekt útján valósult meg a 7 537 489 EUR összegű beruházás.

14.ábra

Beruházás megoszlása a váll. versenyképességének növelése területén

Forrás: ec.europa.eu, saját szerk.

Az EU-s támogatások nem érik el a 40%-ot.

A beruházások megoszlása alapján az EU a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem célkitűzés projektjeit támogatta a legnagyobb mértékben, közel 70%-át a teljes beruházás költségeinek. A legkisebb mértékben támogatott célkitűzés közé tartozik az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság és a kis- és középvállalkozások versenyképességének a támogatása, ezeken a területeken nagyobb az ország saját finanszírozásának a mértéke.

Annak ellenére, hogy Berlinben és a keleti régiókban közel azonos számú projekt valósult meg, mégis Berlinben a beruházások összege alacsonyabb. Berlinben a legalacsonyabban támogatott célkitűzés a környezetvédelem és fenntarthatóság, a kis- és középvállalkozások támogatása és a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem. A legnagyobb támogatást kapó terület a kutatás és fejlesztés. Ez arra enged következtetni, hogy Berlinben sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek innovációs projektekre, mint a társadalomira.

A nyugati régiókba áramló támogatások legnagyobb része szintén a kutatásra és fejlesztésre van felhasználva. Kevesebb hangsúly jut a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelemre, emiatt hasonlít Berlin helyzetére.

Keleten a kis- és középvállalkozások támogatása célkitűzés kapja a legkisebb beruházást. A legtöbb támogatás viszont itt is az innovációra van felhasználva.

A teljes EU beruházás a nyugati régiókban 67 144 690 EUR. Berlinben a kapott támogatás összege 10 377 052 EUR és a keleti régiókban 27 253 662 EUR. Ami azt jelenti, hogy a keleti térség és Berlin együtt nem részesül annyi támogatásban, mint a nyugati régiók. Viszont nem szabad elfelejteni, hogy a befolyásoló tényező között van a terület és azáltal a népsűrűség is. A nyugati oldal területileg és népsűrűségileg is jobb helyzetben van, mint a keleti térség.

3.2. Ipar 4.0 projekt

Brandenburgban a Brandenburgi Innovációs Központ a Modern Iparért (későbbiekben IMI) segíti a kkv-kat abban, hogy felfedezzék a digitalizációban és az automatizálásban lévő lehetőségeket, hogy ezzel létrejöjjenek új technológiák az ipar számára.

3.2.1. Ipar Brandenburgban

A keleti oldalhoz tartozó Brandenburg és Berlin alkotják Németország fővárosi régióját. A területe 30 000 km²-es, ami az egész országhoz képest 8,4%-ot jelent. A lakossága 2019-ben 2 537 868 fő volt, ami a teljes ország 7,2%-át jelenti. A régió belül a legnépesebb városok közé tartozik közé Potsdam, Cottbus, és Frankfurt.

2018-ban a régió GDP-je 72,9 milliárd EUR volt, ami a német gazdasági 2,2 %-át tette ki. Az egy főre jutó GDP ebben az időszakban 29 541 EUR/fő volt, ami az ország átlagához képest a legalacsonyabbak között van.

Munkanélküliség szempontjából 2019-ban a ráta 6,5% volt. Ez magasabb a német átlagnál, de alacsonyabb a kelet-németországi átlagnál.

Brandenburg egy jelentős ipari régió, elsősorban az állam finanszírozási politikája támogatta a brandenburgi ipari fellendülését. Az állami székhelyű cégek célzott tanácsadást és támogatást kapnak a finanszírozás és technológia minden területén, a hálózatépítésben, a szerződések odaítélésében, a nemzetközi megjelenésekben és vásárokon, valamint szabadalmi kérdésekben. Berlin és Brandenburg állam közös innovációs stratégiája alapján igény szerint támogatják a nagy innovációs erővel rendelkező vállalatokat, így a cégek profitálnak a brandenburgi kutatási és tudományos intézmények innovációs erejéből.

A tudományos innovációhoz hozzájárul, hogy a régió rendelkezik a legsűrűbb kutatási területtel egész Németországban. Berlin-Brandenburgban több mint 50 egyetem és mintegy 200 állami és magán kutatóintézet és több tucat szövetségi kutatóintézet is működik.

A térség ipara sokoldalú különösen erős gazdasági ágazat a fémgyártás és fémfeldolgozás, a műanyag- és vegyipar, az élelmiszeripar, valamint a közlekedési, és mobilitási ágazatok. Továbbá magába foglalja a nemzetközi filmgyártást, a berlini térség vezető logisztikai központjait, valamint a turbina kutatás és fejlesztés szakértelmét.

Brandenburgban közel 1 200 ipari vállalat működik, ez körülbelül 100 000 embert foglalkoztat. A brandenburgi iparvállalatok kétharmada kis- és középvállalkozás, legfeljebb 50 alkalmazottal. Az összes gyártó vállalatnak körülbelül 6%-a foglalkoztat csak 250 vagy annál több főt. 2018-ban a vállalatok átlagos árbevétele 27 milliárd EUR volt.

Ezeknek a vállalkozásoknak a tevékenységi közé tartozik a vas-szén öntött ötvözetek gyártása az autóipar számára vagy a tüzhely- és sütőgyártás vagy az acél szerkezeti elemek gyártása szélturbinákhoz vagy nyomástartó edényekhez.

A sikeres ipari vállalatok nem csak a régióon belül, de a nemzetközi hálózatban is jelen vannak. Számos kis- és középvállalkozás szerzett magának hírnevet az országhatárokon túl. Ilyen például a ORAFOL csoport, ami egy családi cégből nőtte ki magát odáig, hogy jelenleg 24 leányvállalattal rendelkezik világszerte. Emellett ott van a Riva Stah csoport, és a mindenki számára ismert cégek a Mercedes-Benz és a Rolls Royce. Bár a cég Amerikában található, de a Tesla gyártása is a régióban történik, illetve ha elhatárolódunk az autóktól megtalálható még híresebb cég az Amazon és a Zalando.⁴²

A finanszírozási programoknak köszönhetően az 1990 és 2000 között olyan kiterjedt beruházások biztosították a piaci stabilitást, mint a kőolaj finomítók, a vegyipar és az acélgyártás. Az ipari vállalatok jó termékeikkel jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy Brandenburg versenyképes üzleti helyé váljon és ehhez még hozzájárult a sűrű kutatási ráta, mint az automatizálás és a digitalizálás.

A termelési folyamatokkal, a logisztikával és a munkafolyamatok szervezésével szemben az igények egyre gyorsabban változtak, így az ország ipari vállalatai az automatizálás és a digitalizáció fokozásának kihívásaival néztek szembe. Az új kihívások kiküszöbölésére új munkavállalói képesítésekre van szükség és új támogató projektekre. Ilyen projekt az "Modern Ipar Brandenburg" vagy az "Ipar 4.0" amiről később részletesebben is szó lesz. Fontos az innovatív munkaszervezési formák kidolgozása és megvalósítása, mert a termelés digitalizálása a nagyvállalatok számára már régóta magától értetődő, de a kis- és középvállalkozások gyakran nem tudják önállóan kezelni ezt az átalakulást, ezért a digitalizációs stratégia részeként az állam finanszírozást és tanácsadást kínál elsősorban az igényeikhez igazodva.

A CO₂ kibocsátás témája az ipari vállalatok számára is egyre fontosabb, mert a német ipar 2045-re karbonsemlegessé válik. A sikeres átalakuláshoz innovációra, valamint az ipar, a tudomány, a politika és a közigazgatás közötti fenntartható cserére van szükség. Ebből a célból kifolyólag a régióban lévő egyetemek közösen összefogva megalapították a Cluster Decarbonisation of Industry-t (CDI).

Az ipari hálózatok, úgynevezett klaszterek összekapcsolják az energiaintenzív ipart, az energiaszektor és a tudományban tevékenykedő vállalatokat és csere- és információs

---

⁴² <https://mwae.brandenburg.de/de/industriestandort-brandenburg/bb1.c.478812.de#:~:text=Besonders%20starke%20Wirtschaftszweige%20sind%20die,%E2%80%9E%20BCber%20%20Besch%C3%A4ftige%E2%80%9C>. (2022.11.04. 23:47)

platformot kínál számukra. A klaszter célja, hogy támogatást nyújtson az ipari vállalatoknak a versenyképességük átalakulása során és népszerűsítse azokat.

Négy Brandenburg specifikus klaszter létezik: az élelmiszeripar, a műanyag- és vegyipar, a fémipar és a turizmus.

2020 év végén a a start-up hálózat a vállalkozásalapítás területén tevékenykedő legjelentősebb brandenburgi szereplők összeolvadásával jött létre a „Start-ups in Brandenburg” kezdeményezés, ami a vállalkozásalapítók számára nyújt tájékoztatást.⁴³

Összességében elmondható, hogy Brandenburg dinamikus ipari és szolgáltató helyé kezd válni Európa szívében.

3.2.2. Projekt részletei

Az új intelligens technológiák megjelenésével elkezdődött egy új korszak az iparban és a gyártásban. A jelenleg is folyamatban lévő átalakulások olyan szinten változtatják meg az iparral kapcsolatos nézeteinket, hogy már az új ipari forradalom szélén állunk, ami a köznyelvben az ipar 4.0.

A Brandenburg finanszírozási politikájának központi témája a növekedés, az innováció és a technológia. A Brandenburg tartományban uralkodó vállalati struktúrák miatt a kis- és középvállalkozások érdekeit különösen figyelembe veszik. A régió gazdaságpolitikai stratégiáján keresztül a középvállalkozások célzott támogatása az „Ipar 4.0” keresztül.

Az IMI cselekvési területe az információs és termelési folyamatok integrálása különféle automatizálási és digitalizálási technológiák segítségével, amely lehetővé teszi később a termelési folyamatok rugalmas irányítását, ez a modern Ipar 4.0 megvalósításának az alapja. A cég nagy figyelmet fordít az automatizálási technológiákra, a digitális segélyrendszerekre és az ipari információs rendszerekre.⁴⁴

Az IMI három féle támogatást nyújt az innovációs projektekhez:

Modellgyár:

Ahol a vállalkozók bemutathatják az új technológiák gyártásban való alkalmazását, vagy tájékozódhatnak olyan referenciaprojektekről, amelyek kiindulási pontokat és ötleteket adnak

---

⁴³ <https://mwae.brandenburg.de/de/wirtschaftsstandort-brandenburg/bb1.c.478809.de> (2022.10.28. 12:47)

⁴⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database/industry-4-0-sets-up-shop-in-brandenburg_en (2022.10.28. 16:21)

saját folyamataik fejlesztéséhez. Körülbelül 1000 m²-en kerülnek bemutatásra a robot által támogatott automatizálási megoldások, valamint a virtuális/kiterjesztett valóság és információs rendszerek területéről származó technológiák. A modellgyárat folyamatosan bővítik és átalakítják, hogy a helyi cégek igényeihez igazítsák.

Innováció labor:

A folyamatinnovációkra összpontosítva támogatják a helyi kis- és középvállalkozásokat abban, hogy strukturáltan kezeljék az üzleti folyamataik automatizálását és digitalizálását. Konkrét projektötletek kidolgozása.

Tudásforum:

Tájékoztató releváns eseményekről és az aktuális témákról, amelyeket érdemes tudni az automatizálásról és a digitalizálásról. Gyakorlati technológia példák megismerése.⁴⁵

A cég először 2016-ban részesült EU-s támogatásban. A támogatás főbb pontjai:

- Egy kapcsolattartó pont és egy tanácsadó központ létrehozása a kis- és középvállalkozások számára az informatika tevékenység területén.
- Az Ipar 4.0 előzménye, amely összeköti Brandenburg felsőoktatási központjait a kutatóintézet vállalataival
- Az innovációs ellenőrzések digitalizált és automatizált technológiával történjenek

A projekt teljes költsége 5 000 000 EUR, ebből az ERFA által kapott finanszírozás 2 600 000 EUR.⁴⁶ A finanszírozás összegének alapján elmondható, hogy a kapott beruházás mértéke több mint 50%.

2017-ben újabb támogatásban részesült az IMI az Ipar 4.0 projekten belül. A projekt magába foglalja az egyes kkv-k modernizációs igényeit és innovációs potenciálját, emellett a cég elemző kerekasztal beszélgetéseket tart, a vállalkozások projektjeinek megvalósítását támogatja, valamint tájékoztatói tevékenységet folytat.

Az IMI az előbb is említett modellgyárat üzemeltet, ahol az új gyártási technológiák demonstrációi találhatóak meg.

---

⁴⁵ <https://www.imi4bb.de/home> (2022.10.27. 19:59)

⁴⁶ The European Structural and Investment Funds in Germany (2017)

A gyár lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy felfedezzék, milyen előnyökkel járnak az új kisegítő technológiák, bemutatja azok működési elveit és lehetőségeit.

Többek között ilyen technológiai megoldás például a robotika, a kiterjesztett és a virtuális valóság, a digitálisan rendelésfeldolgozás, a digitálisan támogatott munka és minőségellenőrzés, felhő, prediktív karbantartás és javítás.

A Központ cégspecifikus elemzéseket is kínál a modellgyár mellett, amelyek alapján a termelés bővítésének, modernizálásának vagy automatizálásának stratégiáit dolgozzák ki. A kidolgozás után az eredményeket elemzik és közzéteszik. Az Ipar 4.0 technológiáival és folyamataival kapcsolatos ismereteket gyakorlati tapasztalatokon, előadásokon, vitaüléseken és workshopok mutatják be, összesen körülbelül 400 résztvevővel, ahol a résztvevők széles köre számára nyújt tájékoztatást. A Központ tevékenysége azonban jóval túlmutat az elméleten, mivel a szervezők arra is törekszik, hogy biztosítsa a know-how-t, amelyre a vállalkozásoknak szüksége van folyamataik gyakorlati fejlesztéséhez. A projekt létrehozta a régiókban a negyedik ipari forradalom kihívásainak való megfeleléshez szükséges tömegeket és összehozza a tudományos intézményeket és egyesületeket.

A céget a Brandenburgi Műszaki Egyetem Cottbus-Senftenberg Automatizálási Technológiai Tanszéke hozta létre, amelynek a tevékenység a kutatás és fejlesztésre épül. Ösztönzi a brandenburgi kkv-k és a régiók kutatóintézetek közötti interakciókat, hogy tovább fejlessze a technológiai megoldásokat és segítséget nyújt az automatizált és a digitális gyárak kihívásainak leküzdésében.

A Központ 2015 óta több mint 150 vállalkozással lépett kapcsolatba, ezek közül körülbelül 60 vállalkozásnál járt, és több mint 24 projektötletet dolgozott ki. Az együttműködő partnerei között egyetemek, kutatóintézetek és egyesületek találhatók. Ennek köszönhetően egy kiterjedt hálózattal rendelkezi, amellyel célirányosan és sikeresen tudja támogatni a kis- és középvállalkozások tevékenységét

Annak érdekében, hogy a brandenburgi kkk-et kifejezetten támogatni lehessen az automatizálás és a digitalizálás mértékének növelésében, több funkciót is ellátó, többretegű megoldások állnak rendelkezésre. Az egyik funkció a közvetett és közvetlen műszaki és tudományos módszerek, folyamatok és technológiák átadása az Ipar 4.0-ban résztvevő brandenburgi cégeknek. A másik funkció, ami a modern ipar technológiáinak bemutatása alkalmazási esetekben, amelyek kutatási eredményeken és a helyi kkv-k igényein alapulnak.

Az EU által kapott támogatás az Operatív Programon keresztül valósul meg a 2014 és 2020-as programozási időszakban. A támogatási időszak pontos időintervalluma 2015 januártól kezdődve tart 2017 decemberig. A lejárat után a szolgáltatásait ingyenesen biztosította és megtette a további működéshez szükséges előkészületeket, így a következő finanszírozási időszakban is részesült támogatásban a projekt.

A teljes összege a beruházásnak 1 900 000 EUR, ebből a kapott EU-s támogatás az ERFA Alapból valósul meg, ami 1 500 000 EUR, ami azt jelenti, hogy a kapott támogatás 79%-ban lefedi a teljes beruházás összegét. Így az EU nagy mértékben támogatja a Brandeburgi régió kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése célkitűzését.

3.2.3. További ERFA felhasználása Brandenburgban

2014 és 2020 közötti finanszírozási időszakban a költségvetése a régióknak összesen 1208 millió EUR. Ebből az Európai Bizottság által kiadott jelentés alapján az ERFA pénzeszközök felhasználása és eredményei:

ERFA alap:

• Kutatási infrastruktúra támogatása	163 millió EUR
• Cégek népszerűsítése	540 millió EUR
• Városfejlesztési projektek támogatása 15 városban	115 millió EUR
• Együttműködés a tudomány és az ipar között	300 projekt
• Kutatás az egyetemeken	800 projekt

Összesen 3500 új és 11360 meglévő munkahelynek biztosított támogatást a termelő beruházások ösztönzésével. A jelentés alapján a legtöbb támogatott projekt megvalósítása az egyetemeken bevonásával történt meg, így fejlesztve a régióban a kutatás és fejlesztést, hogy később a gazdaságba be tudják fektetni a tudást. Összegben a támogatások legnagyobb része a kis- és középvállalkozások számára lett fordítva, ezzel ösztönözve lettek a vállalatokat és új munkahelyek jöttek létre.

• ESZA alap:	
• Társadalmi befogadás támogatása	238 millió EUR
• Oktatás jobb minőségének támogatása	239 millió EUR

- Egész életen át tanulásra való ösztönzés a vállalatoknál 102 millió EUR⁴⁷

Az időszak alatt összesen 210215 ember volt érintett a támogatásban. A jelentés alapján a legnagyobb támogatást a társadalmi befogadás elősegítésére fordították. Ami segít a nyugati régiókkal szemben való különbségeket csökkenteni. Emellett szintén nagy összegű támogatásban részesült az oktatás minőségének a javítása. A gazdaság növeléséhez szükség van szakképzett emberekre, és ezzel próbálják a régióban tartani az embereket, hogy ugyan olyan színvonalú legyen, mint a nyugati régiókban.

3.3. Eredmények

A támogatásokról és a beruházási programokról szóló jelentést minden évben elkészíti az ország, ez a „Jahresbericht der Bundesregierung zum Stand der Deutschen Einheit 2021”, magyarul a 2021-es éves jelentés a német egység helyzetéről és a belső egységek fenntartásáról. A jelentésben a globalizáció, a migráció, a digitalizáció, az éghajlatváltozás, a városi és vidéki területek eltérő demográfia fejlődése és az ezzel járó szakképzett munkaerő egyenlőtlen megosztásának a részletezése található.

Az ország támogat minden strukturálisan gyenge régiót, ahol alacsonyabb a bérszint, a demográfia és nagyobb a munkanélküliség. A cél, hogy Németország minden régiójában minden embernek vonzó és élhető körülményeket biztosítson.

Az ország finanszírozási rendszere a gyengébb régiókra összpontosít elsősorban, illetve vállalja a kormány, hogy 2028. december 31-re 15.000 új munkahelyet teremtsen, ezzel csökkentve a gyengébb régiókban lévő munkanélküliség rátáját. Kiterjeszti a megújuló energiákat és mellette megszünteti fokozatosan a széntüzelésű energiákat. Eredménye az átfogó alakulásnak, hogy az üvegházhatású gázok szempontjából semleges legyen a gazdaság és a társadalom.

Kiemelt politikai cél az egyenlő életkörülmények megteremtése. Infrastruktúra javítása, szélessávú mobiltelefon kapcsolat, mobilitás, a közlekedés, vidéki területek fejlesztése, városfejlesztés és lakhatás biztosítása. A kormány célja nem ugyanolyan, hanem egyenlő életkörülmények biztosítása. A regionális fejlesztési stratégiák a helyi körülményektől és a prioritásokról függően változnak.

---

⁴⁷ Europäische Kommission: EU Regional- und Sozialfonds in Brandenburg (2014)

2020-ben a koronavírus jelentős hatással volt a munkakörülményekre és a régiók egyenlőtlenségére, az egészségügyi ellátás minden régióban magas színvonalú volt.

A korona járvány miatt 4,8%-al esett vissza a GDP, rövidített munkaidő bevezetésével támogatja a munkavállalók jövedelmét és megőrzi a hozzáadott értéket.

Az Európai Unió általi kapott ERFA támogatás 60%-ban és az ESZA támogatás 44%-ban a keleti térséghez ment.

A magánháztartások jövedelme továbbra is eltérő, az ingatlan és pénzügyi vagyon nyugaton körülbelül 182.000 EUR/év, az keleten 88.000 EUR/év. A magyarázat, hogy a régi NDK-ban korlátozottabb volt a vagyonfelhalmozás lehetősége.

Demográfiaiilag fontos az életkörülmény egyenlősége és a társadalmi kohézió⁴⁸. A jövőben ez valószínűleg továbbra is eltérő lesz. Ami megegyezik az a születési ráta és várható élettartam. Emellett jelen van egy belső migráció, a keleti oldalról 1,2 millió fő vándorolt át a nyugati oldalra. A külső migráció 2015-ben volt a csúcson 1,1 millió fővel, majd 2019-re 327.000 főre esett vissza. Ez részben megoldás volt a csökkenő születések és halálozások közötti hiányra.

A biztonságos, megfizethető és jó minőségű lakhatás biztosítása kulcsfontosságú a társadalmi stabilitás szempontjából. Összesen 5 milliárd EUR biztosít ebből a keleti régióknak, és ebből Berlin 1,4 milliárdban részesül 2018-2021-ig. Az alacsony jövedelmű háztartások lakhatási költségeit támogatja.⁴⁹

Az ERFA, az ESZA és a Kohéziós Alap által finanszírozott kohéziós politika a 2014-2020 közötti időszakban a legnagyobb közvetlen uniós költségvetési forrás.

A kijelölt időszak alatt folyamatos ellenőrzés alatt vannak a projektek. Vizsgálják a kitűzött célértéket a megvalósított értékkel szemben.

Jelentős ERFA-forrásokat különítenek el a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítésére, valamint a kkv-k versenyképességének fokozására.

A támogatott cégek száma elérte 2020-ra a 44 960-at. Ami a tervezett célérték kevesebb mint 50%-a. A célkitűzés a 2020-as év végére összesen 88 582⁵⁰, ez alapján elsősorban vagy nem volt hatékony a támogatás kiterjesztése, vagy a második ok, hogy a célérték mennyiségét túl magasra rögzítették. Az eredmények alapján viszont a támogatott cégek száma évről évre

---

⁴⁸ Kende Tamás Bevezetés az Európai Unió politikáiba (2016)

⁴⁹ Der Beauftragte der Bundesregierung für die neuen Bundesländer: Jahresbericht der Bundesregierung zum Stand der Deutschen Einheit (2021)

⁵⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/key-achievements/germany_en (2022.09.07. 13:42)

növekszik, így a megvalósított érték ha nem is 100%-osan, de évről évre egyre közelíteni fog a célértékhez.

A vállalkozáson belül megteremtett munkahelyek száma 2020-ra elérte a 13 442-t, ami a célértékhez képest, ami 28 236, szintén kevesebb mint 50%. Ahhoz képest, hogy 2015-ben ez a szám szinte a nulla volt, évről évre folyamatosan nőtt a vállalkozásokon belüli új munkahelyek száma. Az eredmény szerintem ebben az esetben elfogadható, hiszen 2015-ben a célérték 42 694 új munkahely volt, ami mint az ábrán is látható, 2020-re lecsökkent több mint a féltre, így közelítve a reális megvalósítható célhoz.

A legnagyobb értékű támogatás a kutatás és fejlesztésre lett felhasználva. Az eredmény 2020-ra a 6 274 támogatott kutatás. Itt is szinte a nulláról, 2015-től kezdődve növekedett évről évre a támogatás száma. A meghatározott célérték 2020-ra 13 743, ami szintén az előzőekhez képest kétszer annyi.

Az ERFA és a Kohéziós Alap befektetéseinek középpontjában az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás, a környezet megőrzése és védelme és valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás áll.

A megújuló energia felhasználása az időszak végére 109,29 KW, a célérték 334,63 KW, a megvalósítás értéke 3x kisebb. Itt is lehet arra következtetni, hogy a kormány túlhatározta a megújuló energiára vonatkozó támogatásokat, mert a 2020-as célértékhez képest a 2015-ös 103,9 KW, ami azt jelenti, hogy név alatt kellett volna 230,73 KW megújuló energiát támogatni, ami megvalósítás szempontjából nem volt könnyű feladat, de évről évre növekszik ez a szám.⁵¹

Az ESZA és az ERFA fő társadalmi pillérei a fenntartható és minőségi foglalkoztatás előmozdítása, a társadalmi befogadás, a szegénység és a megkülönböztetés elleni küzdelem, valamint az oktatásba, képzésbe és szakképzésbe történő befektetés.

A következő szempontnál nem volt meghatározva célérték, így az adatok a megvalósított értékre vonatkozik.

2015-ben 102 261 munkanélküli ember jutott támogatáshoz, ez a szám 2020-ra 633 916, ami az jelenti, hogy a 6x nőtt a támogatás mértéke. Minden évben növekedett ez a szám és várhatóan a további években is növekedni fog. Véleményem szerint a támogatások száma

---

⁵¹ Oecd Regions And Cities At A Glance - Country Note: Germany (2022)

azért nőtt, hogy minél több munkanélkülit integráljanak munkába, ezáltal legyen a gazdaság szereplője, így növelve a hatékonyságot.

ÖSSZEGZÉS, KÖVETKEZTETÉSEK

Az EU által kapott regionális támogatások jelentősen hozzájárulnak Németország régióinak a fejlődéséhez. Ehhez segítséget nyújt pénzügyileg az Európai Regionális Fejlesztési Alap, ami a 2014 és 2020 közötti finanszírozási időszakban 12 milliárd EUR volt, ami az ESB alapok 40%-át tette ki.

A részletezett ERFA projekteknel, a legnagyobb támogatásban elsősorban a nyugati régiók részesültek közel 67 millió EUR-val, ahol a beruházások 29 projekten keresztül valósultak meg. Berlinnel együtt a keleti régiók támogatásának az összege több, mint 37 millió EUR, ami 21 projekt beruházásán keresztül valósult meg, ami egy 45%-os eltérést jelent a támogatások összege között. Ez elsőnek nagy eltérést jelenthet, de az eredményt befolyásoló tényezők között van, hogy a népsűrűség nyugaton 66 millió fő, még keleten 16 millió fő, illetve a keleti oldal területileg is kisebb, így mindkét szempontból a nyugati régiók magasabb értéket érnek el.

Összességében elmondható, hogy egész Németország területére jellemzően a támogatásokat a kutatás, a technológiai fejlesztés, és az innováció erősítésére használják fel. Mind a keleti és mind a nyugati régióban ez az elsőszámú célkitűzés. A beruházás segítségével 6 274 kutatási projekt valósult meg. Ez a célkitűzés az ország számára a legfontosabb, hiszen az exporttermékei leginkább gépekből, járművekből és háztartási berendezésekből áll és a projektek sikeressége miatt tudja egyre inkább biztosítani magát az EU-ban, mint elsőszámú gazdasági szereplő.

Ha a kis- és középvállalkozásokat vesszük figyelembe a következő nagy jelentőségű célkitűzés, ugyanis 7 650 029 EUR beruházási összeg által összesen az időszak alatt 58 402 új munkahelyet teremtett, ezzel növelve a foglalkoztatottak számát és növelve a gazdasági körforgást. A kormány célja a következő finanszírozási időszakra további 15 000 új munkahely teremtése.

A munkanélküliség szempontjából 102 261 munkanélkülinek nyújtott támogatást, így az időszak végére a keleti oldalon a munkanélküliségi ráta 7%-ot, a nyugati oldalon 5%-ot tesz ki és a célja a rátának a további csökkentése, hogy minél több embert tudjon foglalkoztatni.

Jellemzően mind a három térségnél a legalacsonyabb támogatást a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem célkitűzésre használták fel. Ezek alapján én úgy gondolom, hogy Németországban előrébb tartják azt, hogy gazdaságilag a legfejlettebb legyen, és ezáltal kiemelkedő legyen az összes európai ország közül, annak ellenére, hogy emiatt a társadalmi és környezeti célok háttérbe szorulnak. Az ESB alapokat teljes mértékben felhasználja és különböző projekteket támogat belőle. Ha nem is minden városban, de cserébe minden régióban létrejöttek regionális projektek. Úgy gondolom, hogy az új német tartományok is megkapják a megfelelő támogatást a fejlődéshez és a beruházásokhoz, csak úgy, mint a meglévő tartományok. A történelemből kiindulva nem lesznek teljesen egységesek a régiók az előzetes ideológiák és gazdaság miatt, de egyre inkább azzá kezdenek válni a beruházások segítségével. Ha a gazdaság virágzik, akkor a további egyenlőtlenségi problémák nem szembetűnőek vagy csak alacsonyán hatnak az országra.

Kormányzati szinten kell kezelni a helyzetet és felmérni, hogy az adott régióban mi szorul még fejlesztésre, melyik az a terület, ami által egy egységesebb Németország jönne létre. A világgazdaságban a továbbiakban is egységes országgént tud jelen lenni, ezzel megelőzve a riválisait, de ez csak abban az esetben sikerülhet, ha regionálisan sem húz szét sz ország, ezért fontosak a regionális politika törekvései.

Ha külön Brandenburg példáját vesszük figyelembe, olyan támogatásban részesül amire ténylegesen szüksége volt. Az Ipar 4.0 projekt 1 500 000 EUR ERFA támogatást kapott, ami a teljes beruházás összegének a 79%-át tette ki. A projekt nem csak a kutatás és fejlesztést segítette elő, hanem ezáltal a kkv-kat is, így lényegében két célkitűzésnek a megfelelt a projekt.

A régióban megvolt alapból egy kialakult és jól működő ipar, de a projekt segítségével nagyobb mértékben tudott fejlődni. Így fontos az is, hogy a régiók olyan projekteket finanszírozzanak, amit az adott régió ténylegesen fel tud használni. Ha egy másik nyugatibb kevésbé iparosodott régióban történik ez meg, nem tudták volna megfelelően felhasználni a kapott támogatást, így olyan projektet támogattak volna, ami felesleges és nem segíti elő a régiót. Ebben az esetben nem ez történt, és a projekt várhatóan újra megpályázza a beruházást a következő időszakban.

Amennyiben Németország regionális politikája ezen az úton halad, és meghatározzák jól a fejlődéshez szükséges további projekteket, valamint összhangba hozzák az éves költségvetéssel az EU által kapott beruházásokat, akkor továbbra is fenn tudja tartani Európa

vezető gazdasága szerepét, mert eddigi eredmények alapján az időszak végére GDP az országban elérte a 46 794 EUR/főt, ami 24%-al több, mint az EU átlaga, ami 35 089 EUR/fő⁵².

A következő költségvetési időszakban remélhetőleg régió centrikusabb lesz a beruházás és a területek képességét felmérve osztják le a megvalósítani kívánt projekteket, úgy gondolom minden régióban kéne lennie legalább egy ilyen projektnek. Németországra vonatkozóan a regionális támogatásokkal vélemények szerint valóban csökkenteni lehet a különbségeket a régiók között és kialakítani úgy a projekteket, hogy egyszerre több regionális célkitűzést segítsen elő, ehhez viszont szükség van a régiók és a kormányzat közötti együttműködésre.

---

⁵²<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2019&locations=EU&start=1970>

MELLÉKLET

A pirossal jelzett rész fölött a keleti régiók vannak felsorolva és alatta a nyugati régiók.

Németország népsűrűsége régióként (2019)⁵³

1. táblázat

régió	fő
Berlin	3 677 472
Brandenburg	2 537 868
Mecklenburg-Elő-Pomeránia	1 611 160
Szász-Anhalt	2 169 253
Szászország	4 043 002
Tübingia	2 108 863
Alsó-Szászország	8 027 031
Baden-Württemberg	11 124 642
Bajorország	13 176 989
Bréma	676 463
Észak-Rajna-Vesztfália	17 924 591
Hamburg	1 853 935
Hessen	6 295 017
Rajna-vidék-Pfalz	4 106 485
Saar-vidék	982 348
Schleswig-Holstein	2 922 005

Forrás: Destatis Statistisches Bundesamt, saját szerk.

---

⁵³ <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleBearbeiten&levelindex=1&levelid=1670767965260&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswahlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=12411-0011&auswahltext=&werteabruf=Value+retrieval#abreadcrumb> (2022.11.08. 10:23)

Németország munkanélküliségi rátája régióként (2019) ⁵⁴

2.táblázat

régió	%
Berlin	11,3
Brandenburg	6,5
Mecklenburg-Elő-Pomeránia	8,3
Szász-Anhalt	7,8
Szászország	6,5
Tübingia	6,1
Alsó-Szászország	6,0
Baden-Württemberg	4,3
Bajorország	3,8
Bréma	11,7
Észak-Rajna-Vesztfália	8,0
Hamburg	8,3
Hessen	5,7
Rajna-vidék-Pfalz	5,4
Saar-vidék	7,4
Schleswig-Holstein	6,2

Forrás: Destatis Statistisches Bundesamt, saját szerk.

⁵⁴ <https://www-genesis.destatis.de/genesis//online?operation=table&code=13211-0007&bypass=true&levelindex=0&levelid=1670768228242#abreadcrumb> (2022.11.02. 11:42)

Németország GDP-je régióként (2019)⁵⁵

3. táblázat

régió	/fő (EUR)
Berlin	41 967
Brandenburg	29 541
Mecklenburg-Elő-Pomeránia	28 940
Szász-Anhalt	28 800
Szászország	31 453
Türingia	29 883
Alsó-Szászország	38 423
Baden-Württemberg	47 290
Bajorország	48 323
Bréma	49 215
Észak-Rajna-Vesztfália	39 678
Hamburg	66 879
Hessen	46 923
Rajna-vidék-Pfalz	35 457
Saar-vidék	36 684
Schleswig-Holstein	33 712

Forrás: Destatis Statistisches Bundesamt, saját szerk.

⁵⁵ <https://knoema.com/atlas/Germany/ranks/GDP-per-capita> (2022.11.02. 22:35)

Az alábbiakban található az elemzéshez felhasznált ERFA támogatások összegének a megoszlása területek, célkitűzések és projektek szerint.⁵⁶ A vizsgált finanszírozási időszak 2014-től 2020-ig tart.

Célkitűzés: A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése

4.táblázat

régió	projektek száma	teljes beruházás	EU beruházás
Nyugat	15	73 255 221	40 319 689
Berlin	6	14 976 707	7 380 353
Kelet	5	35 187 045	14 225 873
összesen	26	123 418 973	61 925 915

Forrás: Európai Bizottság, saját szerk.

Célkitűzés: Alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való elmozdulás

5.táblázat

régió	projektek száma	teljes beruházás	EU beruházás
Nyugat	6	81 982 668	16 395 962
Berlin	1	5 579 115	2 789 557
Kelet	3	18 656 842	11 156 249
összesen	10	88 573 904	30 341 768

Forrás: Európai Bizottság, saját szerk.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/germany/ (2022.09.14 12:03)

régió	projektek száma	teljes beruházás	EU beruházás
Nyugat	2	4 567 642	2 799 476
Berlin	-	-	-
Kelet	1	650 000	162 500
összesen	3	5 217 642	2 961 976

Forrás: Európai Bizottság, saját szerk.

régió	projektek száma	teljes beruházás	EU beruházás
Nyugat	1	192 236	92 074
Berlin	1	148 060	103 642
Kelet	1	2 500 000	1 700 000
összesen	3	2 840 296	1 895 716

Forrás: Európai Bizottság, saját szerk.

régió	projektek száma	teljes beruházás	EU beruházás
Nyugat	5	21 884 923	7 537 489
Berlin	2	207 000	103 500
Kelet	1	22 804	9 040
összesen	8	22 114 727	7 650 029

A beruházások megoszlása összességében a területek alapján:

9.táblázat

régió	teljes beruházás	EU beruházás
Nyugat	181 882 690	67 144 690
Berlin	20 910 882	10 377 052
Kelet	57 016 691	27 253 662
összesen	259 810 263	104 775 404

Forrás: Európai Bizottság, saját szerk.

IRODALOMJEGYZÉK

könyvek:

Dr. Németh István, Dr. Kiss J. László (1993): A német kérdés 1945-1990, Nemzeti Tankönyvkiadó

Farkas Beáta: Piacgazdaságok az Európai Unióban (2017). Akadémia Kiadó

Kende Tamás (2016): Bevezetés az Európai Unió politikáiba, Wolters Kluwer Kft.

Kengyel Ákos (2016): Kohéziós politika és felzárkózás az Európai Unióban, Akadémia Kiadó

Kengyel Ákos (szerk.) (2016): Az Európai Unió közös politikái. Akadémia Kiadó

Kengyel Ákos (szerk.) (2020): Európai uniós politikák, Akadémia Kiadó

Osztovits András (2012): EU-jog, Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft.

Papp Mónika, Várnay Ernő (2017): Az Európai Unió joga. Wolters Kluwer Kft.

Rechnitzer János, Smahó Melinda (2016): Területi politika. Akadémia Kiadó

Salamon Konrád (szerk.) (2016): Világtörténet. Akadémia Kiadó

Timothy Moss (2020): Remaking Berlin: A History of the City through Infrastructure, 1920-2020

Tóth József (szerk.) (2016): Világföldrajz, Akadémia Kiadó

Werner Rellecke, Werner Künzel (2018): Geschichte der deutschen Länder: Entwicklungen und Traditionen vom Mittelalter bis zur Gegenwart

tanulmányok:

Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (2014): Europa: Solidarisch. Innovativ. Fokussiert. Europäische Struktur- und Investitionsfonds 2014 – 2020. PRpetuum GmbH, München

https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Publikationen/Europa/europa-solidarisch-innovativ-fokussiert.pdf?__blob=publicationFile&v=5

Charles Calvert Bayley (2022): Modern economic history: from partition to reunification, <https://www.britannica.com/place/Germany>

CVCE. Pierre Gerbet. (2016): Chancellor Kohl's role in reunification. CVCE.EU by UNILU
Rahmen des Reinhard Mohn Preises (2018) Vielfalt leben – Gesellschaft gestalten
<https://www.cvce.eu/en/recherche/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/721f9429-9056-4752-8419-7a060147d34b>

Dorothee Spannagel (2015): Trotz Aufschwung: Einkommensungleichheit geht nicht zurück. WSI-Verteilungsbericht 2015. WSI Mitteilungen 2015
https://www.wsi.de/data/wsimit_2015_08_spannagel.pdf

Eurostat (2020): EU population in 2020: almost 448 million
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11081093/3-10072020-AP-EN.pdf/d2f799bf-4412-05cc-a357-7b49b93615f1>

Federal Government Commissioner for New Federal States (2018): Annual Report of the Federal Government on the Status of German Unity 2018. PRpetuum GmbH, 80801 Munich
https://www.bmwk.de/Redaktion/EN/Publikationen/jahresbericht-zum-stand-der-deutschen-einheit-2018.pdf?__blob=publicationFile&v=3

Federal Ministry for Economic Affairs and Energy (2017): The European Structural and Investment Funds in Germany. MKL Druck GmbH & Co. KG, Ostbevern
https://www.bmwk.de/Redaktion/EN/Publikationen/european-structural-and-investment-funds-in-germany.pdf?__blob=publicationFile&v=4

John B. Hall and Udo Ludwig (2007): Explaining persistent unemployment in eastern Germany. 2007 M.E. Sharpe, Inc.

https://doku.iab.de/veranstaltungen/2009/coll_2009_Hall_Explaining.pdf

Maróti Dávid (2017): Németország újjáépítése a II. világháború után. Acta Humana • 2017/5. 59–73.

http://real.mtak.hu/122165/1/AH_2017_5_Maroti_David.pdf

OECD (2019): Regional Outlook 2019, Germany.

<https://www.oecd.org/cfe/Germany.pdf>

Sebastian Döll, Dr. Silvia Stiller (2010): HWWI/Berenberg-Städteranking 2010. Die 30 größten Städte Deutschlands im Vergleich: Berlin. Berenberg Bank-Unternehmenskommunikation

<https://www.hwwi.org/fileadmin/hwwi/Publikationen/Partnerpublikationen/Berenberg/2011-04-11-Stadtportrait-Berlin.pdf>

Statistisches Bundesamt (2020): Statistik Dossier - 30 Jahre Deutsche Einheit.

https://www.destatis.de/DE/Themen/Querschnitt/Deutsche-Einheit/Downloads/dossier-30-jahre-deutsche-einheit.pdf?__blob=publicationFile

internetes források:

Destatis Statistischen Bundesamt (2019): Arbeitslosenquoten

Forrás: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=table&code=13211-0007&bypass=true&levelindex=0&levelid=1670768228242#abreadcrumb>

Letöltve:2022.11.02. 11:42

Destatis Statistischen Bundesamt (2019), Bevölkerungsdichte Deutschlands nach Regionen

Forrás: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleAuspraegungAuswaehlen&levelindex=1&levelid=1670767965260&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswaehlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=12411-0011&auswahltext=&werteabruf=Value+retrieval#abreadcrumb>

Letöltve:2022.11.08. 10:23

Destatis Statistisches Bundesamt (2019) Geld- und Immobilienvermögen sowie Schulden privater Haushalte am 1.1. in den Gebietsständen

Forrás: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Einkommen-Konsum-Lebensbedingungen/Vermoeigen-Schulden/Tabellen/geld-immob-verm-schulden-evs.html>

Letöltve:2022.10.08. 15:16

Destatis Statistisches Bundesamt (2020): Gender Pay Gap

Forrás: https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2020/03/PD20_097_621.html

Letöltve:2022.10.03. 17:21

Európai Bizottság: Európai Strukturális és Beruházási Alapok 2014-2020

Forrás:https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/information/publications/legislation/2015/european-structural-and-investment-funds-2014-2020-official-texts-and-commentaries

Letöltve:2022.09.02. 18:27

Európai Bizottság, Ipar 4.0 üzletet létesítenek Brandenburgban

Forrás: https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database/industry-4-0-sets-up-shop-in-brandenburg_en

Letöltve:2022.10.28. 16:21

Európai Bizottság: Kohéziós nyílt adat-platform, Németország

Forrás: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/DE/14-20>

Letöltve:2022.09.24 19:41

Európai Bizottság: Kulcsfontosságú eredmények, Németország

Forrás: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/key-achievements/germany_en

Letöltve:2022.09.07. 13:42

Európai Bizottság: Projektek, Németország

Forrás: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/germany/

Letöltve: 2022.09.14 12:03

Európai Bizottság: Regionális programok 2014-2020

Forrás: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/germany/2014de05sfop002

Letöltve:2022.09.20. 17:52

Industriestandort Brandenburg, Landesportal Brandenburg 2022

Forrás: [https://mwae.brandenburg.de/de/industriestandort-brandenburg/bb1.c.478812.de#:~:text=Besonders%20starke%20Wirtschaftszweige%20sind%20die.%E2%80%9E%C3%BCber%2020%20Besch%C3%A4ftige%E2%80%9C\).](https://mwae.brandenburg.de/de/industriestandort-brandenburg/bb1.c.478812.de#:~:text=Besonders%20starke%20Wirtschaftszweige%20sind%20die.%E2%80%9E%C3%BCber%2020%20Besch%C3%A4ftige%E2%80%9C).)

Letöltve:2022.11.04. 23:47

Innovationszentrum Moderne Industrie Brandenburg: Automatisierung und Digitalisierung

Forrás: <https://www.imi4bb.de/home>

Letöltve:2022.10.27. 19:59

Knoema, Gross domestic product per capita at current market prices

Forrás: <https://knoema.com/atlas/Germany/ranks/GDP-per-capita>

Letöltve:2022.11.02. 22:35

North Atlantic Treaty Organization (2022): Member countries

Forrás:https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm#:~:text=Germany%20became%20a%20NATO%20member%20on%206%20May%201955.

Letöltve:2022.12.02. 11:10

OECD: Germany and the OECD

Forrás:<https://www.oecd.org/germany/germany-and-oecd.htm>

Letöltve:2022.12.01 14:32

OEC: The best place to explore trade data, Germany

Forrás:[https://oec.world/en/profile/country/deu#:~:text=Imports%20The%20top%20imports%20of.%2C%20Poland%20\(%2473.1B\)%2C](https://oec.world/en/profile/country/deu#:~:text=Imports%20The%20top%20imports%20of.%2C%20Poland%20(%2473.1B)%2C)

Letöltve:2022.12.06. 18:11

Tanja Zech (2018): Stadt und Land: eine Beziehungsgeschichte.

Forrás: <https://www.deutschland.de/de/topic/leben/stadt-und-land-fakten-zu-urbanisierung-und-landflucht>

Letöltve:2022.10.01. 20:34

The Federal Chancellor: Konrad Adenauer (1949 - 1963)

Forrás:<https://www.bundeskanzler.de/bk-en/chancellery/federal-chancellors-since-1949/konrad-adenauer>

Letöltve:2022.10.03. 12:09

Wirtschaftsstandort Brandenburg, Landesportal Brandenburg 2022

Forrás: <https://mwae.brandenburg.de/de/wirtschaftsstandort-brandenburg/bb1.c.478809.de>

Letöltve:2022.10.28. 12:47

NYILATKOZAT

Alulírott ..... Csemáné Réka ..... büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 20~~22~~ év ..... 11 ..... hónap ..... 30 ..... nap

hallgató aláírása

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

Alulírott Cseváth Debra (Neptun kód E3P05U) a
A regionális támogatással felhosszabása Németországban
2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozóan

című szakdolgozatommal/záródolgozatommal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű *(a megfelelő rész aláhúzó)*
  - a bizalmas
  - a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
  - szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
  - szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
  - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatomat az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Budapest ..... 2022. 12. 05. .....

.....

hallgató

s.k.